

Газета Тернопільської районної ради

Подільське СЛОВО

№37 (5296) П'ятниця, 14 вересня 2018 року

16 сторінок

Пільги чи субсидії — обирати вам

4

Тема тижня

Україна і НАТО: перспективи інтеграції

Станом на сьогодні Київ поки що виконує всі вимоги Брюсселя щодо членства в рамках Угоди про асоціацію. Перешкодами для нас можуть стати відсутність політичної волі і рішення деяких країн Європи. Тим часом Президент України наполягає, що курс на інтеграцію з країнами Заходу має бути закріплений у Конституції. Європейська та євроатлантична інтеграція (ЄС і НАТО), як і автокефалія Православної церкви, є винятково правом України, вважає Глава держави.

«Принципова позиція України полягає в наступному – ми не питали і не збираємося питати в країни-агресора дозволу щодо нашої європейської інтеграції і щодо нашої євроатлантичної інтеграції. Це винятково суверенне право українського народу», – наголосив Петро Порошенко.

За словами Президента, НАТО виявилось, на відміну від Будапештського меморандуму й інших документів, єдиним можливим і ефективним інструментом для забезпечення національної безпеки.

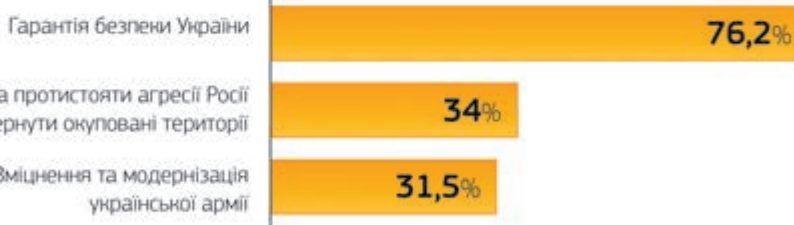
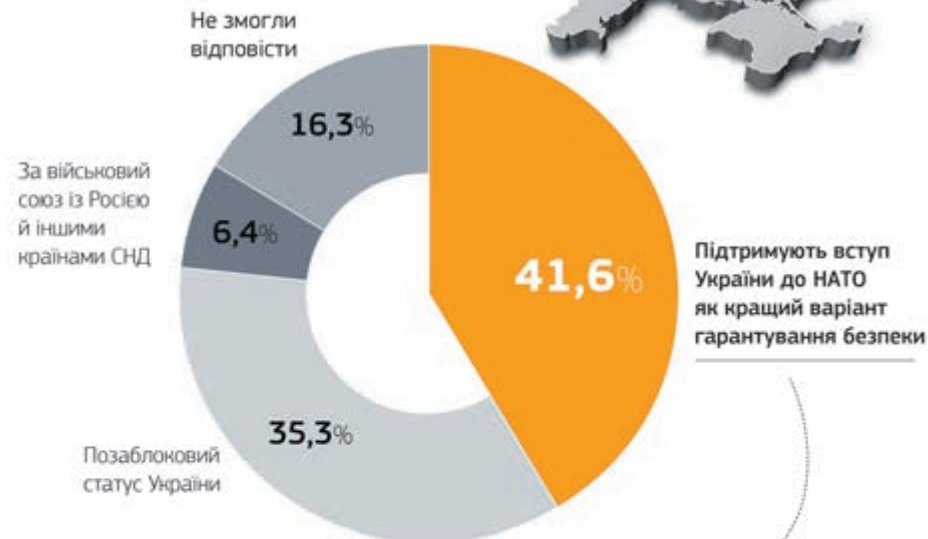

Згідно з соціологічними опитуваннями, 42% українців підтримує європейський та євроатлантичний рух України як ключовий фактор гарантування безпеки держави. Такі дані соціологічного опитування Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва та Київського міжнародного інституту соціології.

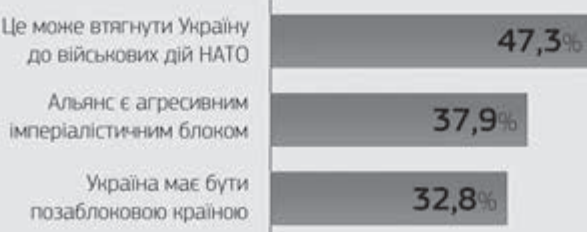
«Якщо враховувати дані опитувань за 2012 рік, то за цей час частка тих, хто вважає шлях вступу до НАТО кращим за інші опції безпеки, зросла більш ніж удвічі — з 13% до нинішніх 42%. У регіональному вимірі вступ до НАТО підтримує абсолютна більшість громадян на заході (71%) та в центрі України (52%), тоді як на сході та півдні ця підтримка дещо менша — 32% та 20% відповідно», — пояснив політичний аналітик Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва Руслан Кермач.

Продовження на стор. 6.

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО ВСТУПУ В НАТО

Основні причини проти вступу країни до Альянсу

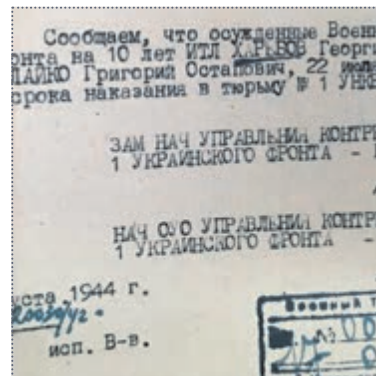

Інфографіка: espreso.tv

Як захистити українців від неефективних ліків

5

3 архівів СБУ

7

Червоне — то любов, а чорне — то...

8-9

Господині в записничок

14

Якість, яка не підведе

46027 м. Тернопіль, вул. С. Будного, 4а
тел/факс: +38 (0352) 25 44 35, 25 37 59
e-mail: office@lanclaas.com.ua

www.lanclaas.com.ua

Компанія "Інтер-Ріск Україна" запрошує на роботу операторів Контакт-центру у м. Тернопіль

Надсилайте резюме на info@interrisk.com.ua або телефонуйте за номером +38 050 498 07 47

- З досвідом та без досвіду роботи.
- Навчання за рахунок компанії.
- Гнучкий графік роботи.
- З/п від 7 000 грн (висока ставка + бонуси)

ІНТЕР-РІСК

Ювілеї

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації, працівники виконавчого апарату та депутатський корпус Тернопільської районної ради, колеги та друзі вітають з 35-річчям

**голову Тернопільської районної державної адміністрації
Олександра Ігоровича ПОХИЛОГО.**

35 років — це той вік, коли сили і запал молодості поєднуються з досвідом і життєвою мудрістю. Пора, коли багато вже було зроблено, чимало цілей досягнуто, але попереду ще досить часу, щоб реалізувати все найцікавіше і захоплююче.

Зичимо Вам, щоб і надалі ваша праця була плідною та змістовною, розпочаті справи приносили вагомий результат, а усьому йшли поряд. Нехай Ваш життєвий і професійний шлях буде наповнений новими злетами та досягненнями! Міцного Вам здоров'я, широкого життєвого шляху та плідної роботи на благо нашого краю!

Із 50-річним ювілеєм вітаємо заступника голови районної ради Миколу Степановича МИХАЛЬЧИШИНА.

Бажаємо Вам щастя, благополуччя, подальших успіхів у справах, сміливих починаннях, щоденних справах, сміливих планах і сподіваннях. Нехай у ваших задумах завжди буде мудрість, у службових справах — підтримка однодумців, на серці — легко і сонячно від людської вдячності. Нехай усе зроблене Вами добро повертається сторицею! Не зупиняйтеся на досягнутому, зберігайте свою активну життєву позицію!

Хай доля завжди буде прихильною до Вас та вашої родини, а кожен новий день дарує приємні враження. Міцного здоров'я, успіху і багато приводів для радості!

Працівники виконавчого апарату та депутатський корпус Тернопільської районної ради, колектив Тернопільської районної державної адміністрації.

Офіційне

Стратегічна магістраль за європейськими стандартами

13 вересня офіційно завершили ремонт дороги М-12 (Тернопіль — Підволочиськ). Цей відрізок шляху не ремонтували понад 30 років, але роботи вдалося завершити в рекордно малі строки — за 4 місяці. І сьогодні її проінспектував в. о. голови Укравтодору Славомір Новак. Він наголосив, що ця магістраль є однією зі стратегічних для нашої країни, адже вона — частина транснаціонального коридору Go Highway.

Він також додав, що у 2018-му на відновлення автошляхів державного значення область отримала безпрецедентну суму — 1,3 млрд грн. Ще 315 млн грн спрямовано на ремонт та утримання доріг місцевого значення.

«Приємно констатувати, що Тернопільська область належить до п'ятірки кращих в Україні за темпами робіт. Станом на початок вересня вже завершено 87% ремонтних робіт на дорогах, тоді як в Україні — 67%», — додав під час нинішньої інспекції в. о. голови Укравтодору Славомір Новак.

На завершальному етапі також ремонтні роботи на ще двох важливих магістралях краю: трасі М-09 Тернопіль — Львів та Р-41 (обхід Тернополя).

Лілія ПАТНЮК.

«Магістраль зробили за європейськими стандартами. Протяжність дороги — майже 39 км, а вартість робіт — 777 млн грн, — зазначив очільник області Степан Барна.

Місцеве самоврядування

Поділилися досвідом із колегами

Упродовж трьох днів, 11—14 вересня, у смт Затока, що на Одещині, тривав Всеукраїнський нарада-семінар для представників органів місцевого самоврядування, організована Українською асоціацією районних та обласних рад.

Тернопільщину на цьому заході представляла голова Тернопільської обласної ради Віктор Овчарук, керуючий справами виконавчого апарату облради Іван Бабійчук та голови районних рад Тернопілля: Тернопільської — Андрій Галайко; Бережанської — Василь Білик; Буцацької — Віталій Фреяк; Кременецької — Володимир Стефанський; Лановецької — Руслана Кушнір; Монастирської — Володимир Данилюк; Чортківської — Віктор Шепета.

Цьогоріч нарада вирізняється доволі широким територіальним та адміністративним охопленням і налічує понад 200 учасників.

Кожен день заходу мав свою тему. Зокрема, обговорили питання нормативно-правового забезпечення діяльності місцевих рад.

Спікерами наради-семінару були високопосадовці органів державної влади, фахові експерти та представники міжнародних організацій.

У рамках наради-семінару проведено дебати «Навіщо громадам об'єднуватися», що організує проект DESPRO, а також фахові майстерні на тему бюджетної політики та загальної теми про реформу ОМС, Проекту USAID «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛС), що реалізується Асоціацією міст України у партнерстві з Українською асоціацією районних та обласних рад.

Формат — інтерактивний. Учасники наради-семінару мали змогу поспілкуватися зі спікерами та поділитися досвідом з колегами.

На думку голови Тернопільської районної ради Андрія Васильовича Галайка, змістовне спілкування із координаторами децентралізації, представниками Кабінету Міністрів та депутатами Верховної Ради сприяє розумінню процесу завершення реформи місцевого самоврядування. «Тема ефективної системи організації територіальної влади, без сумніву, стоїть на порядку денному реалізації комплексних реформ в Україні, у тому числі в частині розподілення повноважень між органами місцевого самоврядування. Дискусія є надважливою конструктивною. Такі зустрічі із людьми, які є відповідними та ресурсними в надважливих для українського розподілу повноважень та ресурсів між громадами, районами, областями», — зазначив він, підсумовуючи перший день наради-семінару.

12 вересня темою дня форуму були галузеві реформи: освіта та медицина. **Голова обласної ради, віце-президент Асоціації Віктор Овчарук модерував дискусію, присвячену реформі охорони здоров'я усіх рівнів.**

«Важливість медичної реформи залежить від здоров'я громадян, а відтак — майбутнє країни. Ключовим завданням в умовах децентралізації є створення максимальних можливостей для надання якісних та доступних медичних послуг. Первинний рівень медичної допомоги — це основа системи охорони здоров'я області, відтак, практичне втілення реформи розпочато саме з первинки, — зазначив Віктор Овчарук. — Хочу ще раз наголосити, що саме завдяки реформі фінансової децентралізації, яка забезпечує переглядом місцевих бюджетів усіх рівнів, та спільній позиції депутатського корпусу і виконавчої гілки влади вдалося багато зробити в сфері охорони здоров'я нашого краю. Разом з тим, переконаний, що необхідно поліпшити комунікацію між центральними та місцевими органами влади для вирішення нагальних проблем впровадження реформи охорони здоров'я на місцях».

СБУ отримала докази російської агресії

Служба безпеки України продовжує фіксувати свідчення безпосередньої причетності Російської Федерації до виникнення збройного конфлікту на Донбасі та окупації бойовиками окремих районів Донецької і Луганської областей.

Тридцятирічний уродженець Архангельська повідомив українським контррозвідникам подробиці свого перебування у російському військовому комісаріаті, під час якого офіцери ЗС РФ намагались залучити його до участі в бойових діях на території України. Після анексії Криму та початку активних військових дій на Донбасі, у червні 2014 року, росіянина викликали у військкомат Архангельська нібито для уточнення облікових даних. Зважаючи на військовий досвід, який він здобув під час чеченської військової кампанії, офіцери запропонували резервісту підписати новий контракт із збірними сиплонами ФУЛ для участі в бойових діях на Донбасі. Щоб

переконати колишнього військового пристати на пропозицію, працівники військкомату обіцяли йому високе грошове забезпечення, матеріальну винагороду та майбутні військові відзнаки.

Як людина, яка категорично засуджує зовнішньополітичний курс Росії, чоловік відмовився від підписання контракту, хоча зауважує, що особисто знає значну кількість громадян РФ, які фактично ведуть війну на території України.

Саме через свої переконання росіянин у 2015 році виїхав з Російської Федерації на постійне проживання до України. Наразі він оселився на Тернопільщині, запевняючи, що повернеться на батьківщину тільки після відновлення в ній конституційного ладу та демократичної форми правління.

Своє ім'я та обличчя росіянин просить не розкривати перед загалом, оскільки у Російській Федерації залишилися його батьки та родичі, які можуть зазнати переслідування.

Управління СБУ в Тернопільській області закликає громадян повідомити ім'я факти, які засвідчують збройну агресію Російської Федерації проти України, нелюдські умови утримання, фізичне насильство, катування і знущання над полоненими та ув'язненими, на «гарячу» телефонну лінію (0352) 52-90-00 або на електронну скриньку usbu_ter@ssu.gov.ua

Сектор взаємодії зі ЗМІ та громадськістю УСБУ в Тернопільській області.

Актуально

Змусять відпрацьовувати 3 роки

Робоча група при Міністерстві освіти працює над проектом, відповідно до якого випускників професійно-технічних училищ, у які інвестує роботодавець, зобов'язують відпрацьовувати на роботодавця три роки.

Про це під час зустрічі з представниками бізнесу заявила міністр освіти та науки Лілія Гриневич. На її думку, взаємодія бізнесу для професійно-технічної освіти є дуже важливою ресурсом і резервом, який ми не використовуємо.

«Наразі працює робоча група з роботодавцями, яка розробляє пакет нормативних змін «Рух на зустріч до дуальної системи навчання, вкладає кошти, йому необхідні гарантії, що випускники відпрацюють в нього на виробництві».

Тому що нині таку молодь часто переманюють за кордон.

Йдеться про затвердження Кабміном типової тристоронньої угоди між закладом професійно-технічної освіти, роботодавцем та фізичною особою (учнем такого закладу) про зобов'язання відпрацьовувати три роки у цього роботодавця за умови досягнення відповідної рівня кваліфікації, — зазначила Лілія Гриневич.

За її словами, проект рішення ще розробляється, і термін відпрацювання може бути змінений.

Крім того, роботодавець зможе розривати угоду, якщо працівник не підтвердить рівень кваліфікації. Також угода може бути розірвана у випадку форс-мажорних обставин.

Невакцинованих дітей не пускатимуть у школи та дитсадки

Міністерство освіти та науки спільно з МОЗ видало указ, у якому йдеться, що невакцинованих дітей не пускатимуть на заняття у школи та дитячі садки.

Відповідний документ від 6 вересня 2018 року з підписами Уляни Супрун та Лілії Гриневич розіслали головам обласних та Київської міської державної адміністрації.

У МОЗ нагадали, що досі в Україні спостерігається спалах кору. Від початку року зафіксовано майже 30 тисяч випадків захворювання, 13 осіб померли.

Захворюваність на кір, краснуху, епідемічний паротит, кашлюк, дифтерію набуває загрозливого характеру, про що свідчить чергування періодів підйому і спаду захворюваності.

В документі згадується і про «напружену епідемічну ситуацію» з інфекційними хворобами, яка спостерігається в Україні впродовж останніх 5 років.

"Враховуючи, що ризик масового поширення зазначених інфекцій особливо збільшується з початком навчального року, просимо вжити заходів щодо забезпечення рекомендованого Всесвітньою організацією охорони здоров'я обсягу охоплення профілактичними щепленнями або недопущення невакцинованих (за відсутності протипоказань) дітей у заклади освіти», — йдеться в документі.

У відомствах нагадують, що ця вимога передбачена статтею 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Водії мають стати відповідальнішими

З 27 вересня в Україні зростають штрафи за порушення правил дорожнього руху. Відтак, власникам автомобілів варто ще відповідальніше їздити за кермом.

Так, перевищення встановленої норми швидкості більш ніж на 50 км на годину обійдеться порушникові в 3,4 тис. гривень штрафу. Можливе і позбавлення прав до 6-ти місяців.

За втечу з місця ДТП загрожує штраф до 3,4 тис. грн з позбавленням прав до 6-ти місяців. Керування автомобілем без прав, або без категорії — 10,2 тис. грн. Водії, які позбавлені права керувати транспортними засобами, але все сіли за кермо, змушені будуть заплатити 20,4 тис. грн. За повторне правопорушення штраф зростає вдвічі.

Також поліцейські отримують право складати протоколи порушень паркування навіть без водія. До того ж, їм можна буде евакуювати машини, припарковані в недозволені місця. Штраф за неправильне паркування складе до 1,7 тис. грн.

Патрульні частіше зупинятимуть автомобілі

Патрульні поліцейські можуть зупинити особу чи автомобіль з метою перевірки на наявність зброї та вибухівки. Якщо громадянин не порушив закон — його відпустять.

Проводять такі заходи в рамках операції «Зброя та вибухівка». З метою ліквідації криміногенної ситуації та протидії злочинності, а також виявлення та вилучення з незаконного обігу зброї, боєприпасів та вибухівки на Тернопільщині, як і в усій краї-

ні, тривають профілактичні заходи до 1 жовтня.

«Звертаємо до громадян, аби вони з розумінням ставились до проведення перевірок їхніх транспортних засобів», — закликають в управлінні патрульної поліції Тернопільської області.

Нагадаємо, що під час операції «Зброя та вибухівка» громадяни, які незарегістровані, зможуть добровільно здати її до підрозділів поліції за місцем проживання та уникнути відповідальності.

Великобerezовицька селищна рада проводить футбольний турнір пам'яті Героя України, «кіборга» Івана ВІТИШИНА.

За деталями звертатися в селищну раду. Заявки приймають до 20 вересня.

Новини | Коротко про актуальне

Президент України Петро Порошенко вніс зміни до указу щодо звільнення військовослужбовців строкової служби у запас та терміну чергового призову збільшено з двох до трьох місяців. Відтак, осінній призов на строкову військову службу триватиме у жовтні-грудні, а не у жовтні-листопаді. У Генеральному штабі ЗСУ вважають, що продовження до трьох місяців цього року осіннього призову на військову службу підвищить якість підбору призовників. «З метою раціонального розподілу навантаження на призовні та військово-лікарські комісії більш якісно провести заходи вивчення, проходження медичного огляду, підбору та призначення призовників до команд вищезказаних військових формувань», — інформують у відомстві.

Кабінет Міністрів прогнозує, що рівень інфляції у 2019 році буде не більшим за 10%. «Для нас дуже важливо утримувати інфляцію нижче 10%, — сказав Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман. За його словами, очікується зменшення граничного дефіциту з 2,4% до 2,2%. Глава уряду запевнив, що проект державного бюджету на наступний рік уряд передасть на розгляд Верховної Ради до 15 вересня.

Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман доручив підготувати проект рішення про передачу доріг між районними центрами на баланс місцевої влади. «Дорогам між райцентрами треба приділити особливу увагу. Сьогодні гроші є на місцях, тож саме місцеві органи влади мають забезпечити належний стан автошляхів», — сказав він під час засідання уряду.

Восени уряд очікує від парламенту вирішення п'яти питань щодо реформи децентралізації. Про це під час форуму «Повна мобілізація: спільний план дій» заявив Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман. «Це, зокрема, питання: служба в органах місцевого самоврядування, планування територій, адміністративного розвитку ОТГ. Тобто, ми продовжуємо курс на децентралізацію і зміцнення територіальних громад», — заявив В. Гройсман.

Станом на 11 вересня 2018 року на виплату пенсій спрямовано 13 млрд грн, що становить 43,3 % місячної потреби, повідомляють у Пенсійному фонді України. Також зазначають, що фінансування та виплата пенсій відбувається за завезеним грошима. Нагадаємо, за 8 місяців поточного року видатки на пенсії зросли на 64,2 млрд грн, порівняно з аналогічним періодом минулого року.

У регіони «пакунок малюка» доставлятимуть у два етапи. Як розповідають у Мінсоцполітики, до кінця місяця допомога вже надійде майже у всі області. Перша доставка допомоги «пакунок малюка» на місця відбудеться з 10 по 15 вересня. Друга — з 16 по 30 вересня 2018 року. Нагадаємо, програма, якою запроваджено надання одnorазової натуральної допомоги «пакунок малюка» сім'ям, в яких народилася дитина, стартувала 1 вересня.

В українського паспорта — 24 місце у рейтингу паспортів світу Global Passport Power Rank 2018, який складено відповідно до спектру можливостей, які цей документ надає своєму власнику. Паспорти оцінюють за їх загальним «безвізовим балом». Відтак, паспорт громадянина України дає можливість безвізового доступу до 90 країн. Крім того, у 41 країні українці можуть отримувати візу за фактом її відбуття, а для поїздок до 67 держав мають завчасно оформити візи. Порівняно з минулим роком, за рахунок безвізового доступу до 34 країн. Перше місце в рейтингу зайняв паспорт Сингапуру. На другому — паспорти Німеччини, Данії, Швеції, Фінляндії, Люксембургу, Норвегії, Нідерландів, Південної Кореї та США.

Всеукраїнський марш за права тварин у Тернополі відбудеться 30 вересня. Розпочнеться дійство на Театральному майдані міста о 12:00 годині та триватиме до 15:00. Організаторами маршу у Тернополі є БФ «Вірні друзі». Головною метою цієї гуманістичної та зооохоронної акції є привертання уваги громадськості до захисту тварин від знущань та жорстокості.

На Тернопільщині проведуть осінню кампанію пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин. Розповсюдження принад, які містять високоімунну безпечну вакцину, буде здійснюватись повітряним методом (літак, гелікоптер). Такий спосіб вакцинації безпечний і для людини, і для навколишнього середовища, повідомили у Держпродспоживслужбі. Спеціально вибраний саме такий варіант: використання невеличких істівних брикетів-приманок із приємним запахом, всередині яких активна вакцина. Розкидають їх над територією, де проживають дикі тварини, лише над лісами і полями, з урахуванням напрямку вітру та епізоотичної ситуації.

З нагоди Міжнародного дня студентського спорту, 20 вересня, в Тернополі відбудеться змагання з веслування на драгон ботях. У акваторії Тернопільського ставу біля пляжу «Циганка». Між собою змагатимуться команди веслувальників човнів-«драконів» з факультетів та інституту Тернопільського національного економічного університету.

На Тернопільщині 22-23 вересня відбудеться ювілейне X Всеукраїнське військове паломництво до Зарваниці. Як розповів в департаменті військового капеланства УГКЦ, його провідним мотивом буде вдячність Господеві за дари життя, родини, поклонання, братерства та віри. Гасло паломництва — «Дякую Богу, якому служу!» (2 Тим. 1, 3). У Всеукраїнській військовій прощі візьмуть участь українські військовослужбовці, учасники АТО, ветерани та демобілізовані військові, родини військовослужбовців та дипломатичного корпусу, а також рідні і близькі загиблих захисників України.

Соціальна допомога

Пільги чи субсидії — обирати вам

У випадку, якщо споживач приймає рішення відмовитися від субсидії на користь пільг, він повинен написати відповідну заяву про припинення нарахування субсидій в управлінні з питань соціальної допомоги та пільг місцем проживання, повідомити адміністрацію ДП «Газпостач» ПрАТ «Тернопільміськгаз».

— В Україні діє норма, згідно з якою сім'я має право вибору: користуватися субсидією чи пільгою. Якщо сім'я має право на субсидію, проте її розмір невеликий і доцільніше платити за комунальні послуги з урахуванням пільги, то необхідно подати заяву до органу соціального захисту населення про припинення надання субсидії. І навпаки: якщо в опалювальний період сім'ї доцільніше користуватися субсидією, то необхідно буде подати заяву для припинення субсидії, — пояснює заступник директора ДП «Газпостач» ПрАТ «Тернопільміськгаз» Галина Голоюха. — У разі призначення субсидії, пільги з оплати житлово-комунальних послуг та скраплення твердого палива, які зареєстровані (фактично проживають) у житловому приміщенні (будинку), у період її отримання не нараховуються.

Громадян, які отримали відмову в отриманні субсидій, мають право на отримання пільг. Зволікати із рішенням, що є вигіднішим — субсидії чи пільги, не варто, адже початок опалювального сезону не за горами.

Рішення про надання субсидій чи пільг, та їх розмір ухвалює управління з питань соціальної допомоги та пільг місцем проживання. Особи, які претендують на пільгу, мають подати до управління праці та соціального захисту населення декларацію про доходи свої та членів сім'ї за шість місяців, що передують місяцю звернення, або документи, що підтверджують відсутність доходів та такий період.

У разі, якщо середньомісячний дохід сім'ї з розрахунку на одну особу не перевищує величини доходу, соціальна пільга, пільговик має право на отримання пільг на дванадцять місяців з місяця визначення відповідного права.

Пільги громадянам (які мають у них середньоарифметичний дохід за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу.

Без врахування доходу право на пільги мають:

- ліквідатори і потерпілі внаслідок аварії на ЧАЕС 1 та 2 категорії;
- інваліди війни та учасники бойових дій;
- члени сімей загиблих ветеранів війни;
- ветерани військової служби, ветерани органів внутрішніх справ, ветерани податкової міліції, ветерани державної пожежної охорони, ветерани Державної кримінально-виконавчої

служби України, ветерани служби цивільного захисту, ветерани Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

— вдови (вдівці) померлих (загиблих) ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів податкової міліції, ветеранів державної пожежної охорони, ветеранів Державної кримінально-виконавчої служби України, ветеранів служби цивільного захисту, ветеранів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та члени їх сімей, які перебувають на їх утриманні;

— звільнені з військової служби особи, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та члени їх сімей, які перебувають на їх утриманні;

— члени сімей загиблих військовослужбовців, які загинули (померли) або зникли безвісти під час проходження військової служби.

Скористатися обома знижками одночасно неможливо, тому в Кабміні рекомендують вибрати одну з них, яка дасть змогу заощадити більше коштів сімейного бюджету.

Лілія ПАТНЮК.

Наші гроші

«Тернопільводоканал» свідомо завищував тарифи жителям Тернопільського району

За протизаконні дії щодо споживачів комунальне підприємство заплатити штраф. Крім того, Верховний Суд зобов'язав його укласти з мешканцями нові договори, які не суперечать вимогам антимонопольного законодавства. «Тернопільводоканал», маючись монополією (домінуюче) становище на ринку централізованого холодного водопостачання в територіальних межах сіл: Івачів Долішній, Плотича, Гаї-Гречинські, мкр Гаї-Чумакові (с. Байківці), уклало з споживачами вказаних сіл договори про надання послуг з централізованого постачання холодної води, які містили вимоги, що порушують законодавчо встановлені умови її надання, та необґрунтовано нарахувало споживачам завищену плату за надання послуг.

Такими діями товариство вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монополією становищем. Відтак, під час укладення з споживачами договорів про водозабезпечення у частині розподілу різниці показів загальному групових лічильників комунальне підприємство відступило від умов Типового договору, що є порушенням прав споживачів підприємства.

Таким чином, «Тернопільводоканал» заплатити штраф у сумі 136000 грн, припинить дію попередніх договорів шляхом укладання зі споживачами нових, які відповідають вимогам Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та Типового договору, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630. Суд зобов'язав припинити необґрунтоване нарахування споживачам плати за послугу централізованого холодного водопостачання, яке не передбачене нормативно-правовими актами.

«Укрпошта» повідомила про зростання тарифів на послуги

Листуватися та відправляти посилки стане дорожче. Тарифи «Укрпошти» зростуть двічі: з 10 вересня 2018 року — тариф на пересилання письмової кореспонденції (непріоритетний лист вагою до 50 г) збільшиться на 2 грн, а на послугу без оголошеної цінності, в рамках послуги «Укрпошта Стандарт», масою до 10 кг в межах України — на 3,6 грн (з ПДВ); з 1 січня 2019 року — тариф на пересилання письмової кореспонденції (непріоритетний лист вагою до 50 г) зросте, порівняно з першим етапом, на 1 грн, а на послуги без оголошеної цінності, в рамках послуги «Укрпошта Стандарт», масою до 10 кг в межах України — на 2,4 грн (з ПДВ).

Тарифи на пересилання, відправлення вагою більше 10 кг в рамках послуги «Укрпошта Стандарт», зокрема, вилучення відправлень вагою від 10 до 15 кг до 15 грн (з ПДВ), в межах України — 51 грн (з ПДВ).

Тарифи на пересилання міжнародної кореспонденції та міжнародних посилок, а також тарифи на додаткові послуги при пересиланні відправлень «Укрпошта Стандарт» не змінюються.

Крім того, з 10 вересня «Укрпошта» запровадить фіксовану абсолютну комісію в неавтоматизованих відділеннях за кожний діапазон суми переказу/платежу. Для фізичних осіб комісія при переказі (крім переказу післяплати) становитиме: до 1 тисячі грн — 19 грн; 1 - 2 тисячі грн — 29 грн; 2 - 3 тисячі грн — 39 грн; понад 3 тисячі грн — 79 грн.

Тарифи для неавтоматизованих відділень приймання платежів на користь юридичної особи становитимуть: до 1 тисячі грн — 7 грн; 1 - 2 тисячі грн — 14 грн; понад 2 тисячі грн — 19 грн.

Чому не видають «теплі кредити»?

Жителі Тернопілля нарікають, що не можуть скористатися можливістю отримання обіцяних «тепліх кредитів» від уряду. У столичних владних кабінетах пояснюють: в Україні призупинили цю програму.

Основна причина — закінчили гроші, які були передбачені з бюджету на фінансування енергоефективних заходів.

«На 2018 рік уряд спрямував 195 мільйонів гривень на кредити для ОСББ. За півроку ці кошти використали, — каже керівник держагентства з енергоефективності Сергій Савчук. — Гроші, які були передбачені для утеплення приватних будинків, вичерпалися ще раніше».

Загалом на «теплі кредити» для ОСББ і населення уряд скерував цього року 400 млн грн. Кредити за програмою стимулювання енергоефективних заходів дають «ПриватБанк», «Ощадбанк», «Укргазбанк», «Укресімбанк».

Нагадаємо, що уряд почав фінансувати «теплі кредити» з 18 квітня. Учасники програми можуть отримати компенсацію у розмірі 20% від тіла кредиту на придбання не газових котлів, 35% — для утеплення індивідуального житла. Компенсацію від 40% до 70% — для ОСББ на утеплення багатоповерхівки. Крім того, приватні домогосподарства та ОСББ можуть розраховувати на додаткові компенсації від місцевої влади. Станом на сьогодні в Україні вже діють 128 місцевих програм здешевлення «тепліх кредитів».

Чи знаєте ви?

Правила поводження в зонах електричних мереж

Підприємства, установи, організації та окремі громадяни зобов'язані:

- при відведенні їм під забудову земельних ділянок, на яких розташовані електричні мережі, завчасно погоджувати будівництво з енергопостачальною організацією;
  - за 3 доби до виконання робіт в межах охоронних зон електричних мереж письмово повідомити про це Тернопільський район електричних мереж для одержання дозволу.
- Всі роботи в межах охоронних зон повітряних і кабельних ліній електропередавання, трансформаторних пунктів напругою 10/0,4 кВ, розподільчих пунктів напругою 10 кВ і ПС 35-110 кВ можна проводити лише під наглядом представника енергопідприємства, який здійснює технічний нагляд за дотриманням заходів щодо збереження електромереж.

Звертаємо особливу увагу на те, що виконувати земляні роботи в охоронних зонах кабельних ліній електропередавання до прибуття представника енергопідприємства забороняється.

Категорично забороняється:

- влізати на опори повітряних ліній електропередавання (ПЛ), на дахи вагонів,

будинків і споруд, поблизу яких проходять електричні проводи;

- розбивати ліхтарі вуличного освітлення, ізолятори, запускати паперових зміїв поблизу проводів ПЛ;
- гратися під повітряними лініями електропередавання;
- проникати в трансформаторні підстанції або за огорожу електричних підстанцій і трансформаторів, відчиняти дверцята розподільчих щитів та інших електричних пристроїв у під'їздах, підвалах, на горищах;
- не тільки доторкатися, але й підходити ближче, ніж на 8 м до обірваного проводу лінії електропередавання, що лежить на землі.

Якщо ви виявили відчинені двері до трансформаторних підстанцій, обірвані або обвислі проводи ГЛ, негайно попередьте оточуючих про небезпеку наближення і повідомте про пошкодження чергового диспетчера Тернопільського району електричних мереж, тел.: 52-75-81, 23 96-27.

Ігор КУЦІЙ,
начальник Тернопільського сільського РЕМ.

Державні програми

Як захистити українців від неефективних ліків

Ефективне та якісне лікування є стратегічним завданням трансформації охорони здоров'я. Саме тому МОЗ України впроваджує зміни, щоби захистити українців від неякісних ліків, які не допомагають і навіть можуть зашкодити здоров'ю. Розкажемо, які зміни уже відбулись і що планує втілити МОЗ найближчим часом.

У 2017 році українці витратили 13,9 мільярда гривень на ліки без доведеної ефективності, гомеопатичні препарати та засоби рослинного походження.

Це 26% грошей, які люди заплатили за ліки в аптеках. Такими є результати дослідження міжнародного фонду «Відродження» та Центру протидії корупції.

Приймати сумнівні лікарські засоби дуже ризиковано для здоров'я. А за витрати справді потрібні та якісне лікування.

МОЗ України уже розпочало системні зміни в цьому напрямку.

Закупівля ліків через міжнародні організації

У 2015 році МОЗ почало закупувати ліки через міжнародні організації, що дало можливість забезпечити більшу кількість пацієнтів якісними препаратами з доведеною ефективністю. Цьогоріч за 40 державними програмами держава закуповує близько 500 найменувань лікарських засобів і майже 800 видів медвиробів на загальну суму 5,9 мільярдів гривень. Закупівлі препаратів для України здійснюють Програма розвитку ООН, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), британська закупівельна аген-

Створення Агентства з оцінки медичних технологій

У МОЗ мають намір перейняти одну із найкращих світових практик та створити Агентство з оцінки медичних технологій. Експерти нового органа аналізуватимуть на науковому рівні ефективність новітніх та існуючих лікарських засобів, методів лікування й діагностики. Порівнюватимуть їх між собою, щоби обрати лікування із найкращою ефективністю й оптимально використати фінансові ресурси. На основі цих рекомендацій МОЗ переглядатиме номенклатуру державних закупівель та Національний перелік основних лікарських засобів. Також експерти агентства допомогатимуть оптимізувати роботу медзакладів в рамках доказової медицини та оцінки медичних технологій.

Створення електронної системи охорони здоров'я

Впровадження електронних рецептів в електронну систему зробіть повністю прозорою призначення ліків. Це дасть змогу проаналізувати, які препарати для лікування захворювань призначають лікарі і які результати цього лікування.

Розроблення законопроекту про скасування спеціального дозволу на заняття народною медициною

Законопроект «Про внесення змін до деяких законів України» виключає з Основ законодавства України про охорону здоров'я статтю 74.1, що регламентувала право на

заняття народною медициною (цілителством) і зобов'язувала МОЗ України видавати відповідні дозвольні документи.

Народні засоби не будуть трактувати як профілактичні, діагностичні чи лікувальні, а цілительство, не визнаватимуть медичною допомогою.

Розроблення законопроекту, що обмежує рекламу лікарських засобів

Новий законопроект про рекламу має встановити чіткий контроль за змістом реклами ліків та допомогти уникнути маніпулювання інформацією про препарат та його властивості. Зокрема, законопроект запроваджує заборону на будь-яку рекламу народної медицини та цілительства, а також забороняє посилається у рекламі на діагностування захворювання чи призначення курсу лікування телефоном чи через Інтернет.

Ліцензування лікарів

МОЗ України розробило Концепцію професійного ліцензування лікарів, яка пропонує впровадити повністю нову систему доступу до лікарської професії.

Так, лікарю потрібно буде підтверджувати свою ліцензію кожні три роки. При цьому враховуватимуть особисті освітні портфоліо та історію медичної практики. У випадку недбалості чи суттєвих помилок лікаря, ліцензію може бути призупинено або анульовано. Відповідно, якщо лікар буде випускати бездоказові та неефективні лікарські засоби, пацієнт матиме право звернутися з відповідною скаргою. Такі випадки фіксуватиме і розглядатиме Ліцензійна рада. Тому лікар буде зацікавлений надавати якісну медичну допомогу згідно з найкращими доказовими практиками.

Запровадження Національного переліку лікарських засобів

Це список з 427 МНН (діючих речовин), які медзаклади зобов'язані закуповувати першочергово та надавати безоплатно кожному пацієнту на весь курс лікування у стаціонарі. У переліку — лише якісні та безпечні препарати від поширених та найважчих хвороб.

Пацієнти можуть перевірити, чи є препарат у Національному переліку лікарських засобів, за допомогою мобільного додатку «Ліки Контроль».

ція Crown Agents, з якими МОЗ уже співпрацювало у сфері закупівель раніше.

Запровадження міжнародних настанов лікування в українську систему охорони здоров'я

МОЗ дозволило українським лікарям базувати свої рекомендації пацієнтам на сучасних міжнародних протоколах. Кожен лікар може упевнитися, що те, що він призначає людині, — найдієвіше і найоптимальніше з відомого людству, а пацієнт має інструмент для контролю якості медичної допомоги.

Офіційне

Володимир ГРОЙСМАН: «Уряд ініціюватиме рішення щодо захисту прав найманих працівників»

Глава уряду зазначив, що найбільша кількість нелегальних і неоформлених найманих працівників зафіксовано в Харківській, Київській, Івано-Франківській, Одеській областях у таких галузях, як будівництво, торгівля, охоронні послуги та готельно-ресторанний бізнес.

«Маємо великий виклик — питання захисту прав найманих працівників. Якщо це не зробити сьогодні, через певний період часу ці люди отримають мінімальні пенсії. А ще гірше, якщо трапляється на виробництві, то людина не отримає компенсації, — сказав Володимир Гройсман. — Треба мобілізувати роботу в цьому напрямку і донести до роботодавців, що своїх працівників треба поважати і не тільки виплачувати їм зарплати, а й оформлювати належним чином».

Прем'єр-міністр наголосив, що виконання законодавчих норм — це не тільки захист працівника, а й наповнення бюджетів різних рівнів та Пенсійного фонду, додаття якому дорівнює тим асигнуванням, які доводиться витратити на обслуговування державного боргу.

Він запропонував ухвалити вже найближчим часом рішення щодо проведення спільних міжвідомчих перевірок підприємств, опрацювати їх алгоритм і дати час роботодавцям на виконання всіх законодавчих норм. «Я не при-

хильник покарання. Треба людям пояснити. Будь ласка, оформлюйте працівників. Ми даємо місяць. Але потім на нас не ображайтеся», — заявив Гройсман.

Довідково.

За даними Держпраці, сьогодні кількість працюючого населення в Україні перевищує 16 млн осіб. Кількість безробітних, за інформацією Міжнародної організації праці, — близько 1,7 млн. На обліку в Державній службі зайнятості зареєстровані близько 300 тис. чоловік.

Татусям нададуть право на неповний робочий день

Уряд створив додаткові гарантії батькам, щоби вони могли поєднувати роботу та сімейні обов'язки. Відтепер батьки можуть попросити у роботодавця встановити їм неповний робочий день за рахунок роботодавця. Про це заявили у Мінсоцполітики.

29 серпня рішення уряду прийнято рішення схвалити проєкт закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо надання додаткових гарантій, пов'язаних із поєднанням сімейних і трудових обов'язків)».

Документ поширює на батька право на встановлення за його бажанням в обов'язковому порядку режиму роботи на умовах неповного робочого часу, на скорочену тривалість робочого

часу за рахунок роботодавця.

Мета законопроекту — забезпечити соціальні гарантії усім працівникам без дискримінації за ознакою статі, щоби батьки могли виконувати свої обов'язки щодо виховання дітей і догляду за ними.

Документ передбачає внесення відповідних змін до Кодексу законів про працю та Закону України «Про відпустки».

Пенсійний фонд

Якщо банк, в якому ви одержували пенсію, припинив діяльність

Згідно зі статтею 47 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», пенсія виплачується щомісяця не пізніше 25 числа місяця, за який її нараховано, виключно в грошовій формі за зазначеним у заяві місцем фактичного проживання пенсіонера в межах України організаціями, що здійснюють виплату і доставку пенсій, або через установи банків у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів.

Відповідно до пунктів 10 і 12 Порядку проведення конкурсного відбору банків, через які здійснюється виплата пенсій, грошової допомоги та заробітної плати працівникам бюджетних установ, затвердженого Постановою Кабміну від 26.09.2001 № 1231, переможцями визначаються претенденти, які відповідають вимогам пунктів 3 і 7 цього Порядку. **На підставі рішення (протокол) конкурсної комісії про визначення переможців конкурсу Пенсійний фонд України укладає з банками-переможцями відповідні договори.**

Зазначеними договорами встановлено підстави для дострокового розірвання договору, зокрема, на підставі припинення в установленому порядку рішення конкурсної комісії про припинення банком виконання функцій уповноваженого банку.

У такому випадку управління Пенсійного фонду припиняє перерахування коштів на поточні рахунки пенсіонерів, відкриті в установу банку, а до надходження заяви про виплату пенсії через відділення за місцем проживання пенсіонера без подання заяви.

Людмила РАДКОВСЬКА, начальник відділу з питань призначення, перерахунку та виплати пенсій №1 у м. Тернополі
ТО УПФУ Тернопільської області.

Героям слава!

Символ єднання поколінь

Верховна Рада ухвалила в першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до статутів Збройних сил України». Законопроектом пропонуються зміни до Статуту внутрішньої служби Збройних сил України, Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних сил України та Стройового статуту Збройних сил України щодо встановлення нового військового вітання «Слава Україні!» – «Героям слава!».

Народний депутат України Віктор Винник зазначив, що норми, визначені в законі, будуть поширені і на інші військові формування, зокрема, і на Національну гвардію, Службу безпеки України. Перший заступник міністра оборони Руслан Косачевський, що питання про запровадження нового вітання обговорювали у військових колективах. Воно отримало беззаперечну підтримку військовослужбовців та учасників АТО.

До слова, військове вітання «Слава Україні!» та «Героям слава!» вже використовували під час військового параду в День Незалежності у Києві 24 серпня.

**І настане час,
коли один скаже:
«Слава Україні!»
І мільйони
відповідатимуть:
«Героям слава!»**

Степан Бандера

Гасло «Слава Україні!» виникло у кінному полку «Чорні запорожці». Це була збройна формація армії УНР, яка, виборюючи незалежність, діяла впродовж 1918-1920 років на теренах України. Щоправда, тоді вислів звучав дещо інакше: «Слава Україні!» – «Козакам слава!» Кажуть, так віталася козацтво за часів ІІ

Гетьманату Павла Скоропадського. Але у відповідь тоді промовляли «Гетьману слава!» А відповідь «Героям слава!» була традиційним привітанням кубанського козацтва. У 1918-1920 роках були спроби включення Кубанської народної республіки до складу УНР.

Подібним чином віталися повстанці Холодного Яру. Так, 24 вересня 1920 року в селі Медведівка на Черкащині, де колись спалахнула Коліївщина, відбулася нарада холодноярських отаманів, у якій взяли участь команди Степової дивізії та ватажки збройних формувань з інших регіонів. На ній криворізького отамана Степового-Блакитного (Костя Пестуного) було обрано Головою отаманом усіх повстанських загонів Холодного Яру і околиць. Власне, Степова дивізія, яка налічувала від 12 до 18 тисяч бійців, і поширила вітання «Слава Україні!» – «Україні слава!» А найгучніше воно зазвучало з появою ОУН. Гасло «Слава Україні!» – «Героям слава!» стало символом УПА.

У радянські часи патріотичні гасла українців, звісно, були заборонені і відродилися лише наприкінці 1980-х років під час перебудови та національного відродження України.

Шана

Пам'яті депортованих українців з етнічних земель

На Тернопільщині виступили з ініціативою звернутися до Президента, Голови Верховної Ради та Прем'єр-міністра України щодо необхідності проголошення на загальнодержавному рівні 2019-го Роком пам'яті депортованих українців з етнічних земель. Наступного року минає 75 років з того часу.

Нагадаємо, 9 вересня 1944 року відбулося підписання угоди між Українською РСР та Польським Комітетом Національного Визволення, що стало початком масових депортацій українців з їх етнічних земель — Лемківщини, Холмицької, Підляшської, Любачівщини, Західної Добрянщини.

«Метою депортації майже 482-х тисяч людей було позбавити українців права на власну землю, віру, мову та культуру. Майже 150 тисяч осіб було депортовано і переселено на територію Тернопільської області», — зазначив голова Тернопільської облдержадміністрації Степан Барна під час вшанування пам'яті українців-жертв депортації 1944-1946 рр. та 1951 р.

Тема тижня

Україна і НАТО: перспективи інтеграції

Початок на стор. 1.

Основну функцію НАТО населення України вбачає у захисті країн-учасниць блоку від збройного нападу (37%). До важливих функцій, які наразі виконує НАТО, респонденти віднесли також боротьбу з міжнародним тероризмом (27%), тоді як майже стільки ж побачили в НАТО інструмент впливу США на політичні процеси у світі та Європі (25%).

Опитування проводили з 16 до 28 серпня. В ньому взяв участь 2041 респондент віком від 18 років у всіх регіонах України (в 110 населених пунктах), за винятком АР Крим, окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки становить 2,3%.

Повертаючись до цифр, варто зазначити, що, відповідаючи на питання про причини підтримки вступу до НАТО, 76,2% громадян називали гарантію безпеки України, 34% вважають, що це дасть змогу Україні протистояти вважесю та повернути окуповані території, 31,5% вважають, що це дасть змогу зміцнити та модернізувати українську армію. А от серед противників вступу країни до Альянсу — ті, хто побоюється втягнення України до військових операцій НАТО (47,3%). Ще 37,9% впевнені, що НАТО є «агресивним імперіалістичним блоком», 32,8% вважають, що Україна має бути позаблоковою країною.

Згідно з даними цього дослідження, готовність взяти участь у референдумі щодо членства в НАТО, якби він відбувся у серпні цього року, взяли б 63% опитаних українців, із яких 67% проголосували б за вступ до Альянсу, а 28% — проти.

Непогані перспективи вимальовуються для України і у площині євроінтеграції. Як країні-кандидату для отримання статусу члена Євросоюзу її

під силу виконати основні вимоги ЄС, адже офіційний Брюссель не висуває якихось додаткових умов для української сторони. Про це розповів експерт-політолог Олександр Палій.

«Соціальні критерії до країн-кандидатів прописані в Копенгагенських критеріях, в яких позначені головні вимоги до кандидатів в членство в Євросоюзі. І абсолютно більшість критеріїв Україна виконує в рамках Угоди про асоціацію, яка є для нас певним договороказом», — зазначив він.

Верховна Рада має намір вже 20 вересня розглянути в першому читанні зміни до Конституції щодо прагнення України вступити до Європейського Союзу та НАТО. У першому читанні не обвідріє підтримку більшості народних депутатів — мінімум 226 голосів, а далі — конституційної більшості — 300 голосів.

Політологи прогнозують, що голосування у Верховній Раді для внесення змін до Конституції за президентський законопроект має хороші перспективи. Адже на попередніх парламентських виборах політси, які ввійшли в Раду і згодом сформували проєвропейську коаліцію, обиралися на гаслах руху України до Європи. Тобто, якщо говорити про результати виборів 2014 року, то тих нардепів, які ратували за вступ України до ЄС і НАТО, налічувалося понад 300 осіб. Не виключено, що зараз деякі з них «даватимуть задню», але це буде ризиком дуже складно, тому що більшість громадян країни виступає за вступ до НАТО і за членство в Євросоюзі.

Інтеграція до європейського та євроатлантичного простору — надійний спосіб забезпечити безпеку, розвиток України та гідні умови життя для людей, створити гарантії гарантії нашої незалежності. У цьому переконане керівництво країни. Разом з тим, Глава держави вважає, що без відновлення територіальної цілісності і суверенітету вздовж усього кордону України всі кордони в центральній і східній Європі будуть німими.

«Хочу окремо наголосити на тому, що і ми потрібні Європі, бо без нас Євросоюз не стане довершеним проектом. Адже цивілізаційна межа сучасної Європи пролягає уздовж північно-східного кордону України», — зауважив Президент.

Водночас він додав, що в Євросоюзі і в НАТО українці працюють не з порожніми руками. Так, додав Порошенко, українська армія сьогодні — одна з найкращих на континенті і тому істотно посилить східний фланг НАТО. Натомість Україна розраховує на гарантії колективної безпеки, які надає Альянс.

Лілія ПАТНЮК.

ДОВІДКОВО

НАТО (NATO – North Atlantic Treaty Organisation) – Організація Північноатлантичного договору – міжнародна організація, створена 4 квітня 1949 року для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами 51 статті Статуту ООН.

Відповідно до Вашингтонського договору кожна держава-член Альянсу несе додаткову відповідальність та користується перевагами від Альянсу в системі колективної безпеки. У Ст. 5 вказано про те, що збройний напад на одного або на кількох членів НАТО розглядатиметься як напад на всіх членів і що «вони домовляються, що в разі здійснення такого нападу кожна з них ... надасть допомогу тій Стороні або Сторонам, які зазнали нападу, і одразу здійснить, індивідуально чи спільно з іншими Сторонами, такі дії, які вважаються необхідними, включаючи застосування збройної сили, з метою відновлення і збереження безпеки, територіальної цілісності, недоторканості кордонів та державного суверенітету не дає жодна з наявних на сьогодні колективних систем безпеки.

В часи холодної війни Альянс ніколи не використовував військову силу проти третіх країн або з метою впливу на своїх держав-членів. (Водночас, РСР надав заяву на вступ до НАТО, але договір (ОВД), який у 1954 році сформував засіб військового втручання у внутрішні справи союзників по соціалістичному табору в Угорщині 1956 р. і Чехословаччині 1968 р.).

Сьогодні членами НАТО є 28 країн: Албанія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Угорщина, Франція, Чехія, Литва, Латвія, Естонія, Румунія, Болгарія, Словаччина, Словенія, Хорватія.

Ухвалення всіх рішень в Альянсі відбувається на засадах консенсусу. Кожна країна-член НАТО має право вето.

НАТО не має власних збройних сил, у розпорядженні Альянсу є збройні сили країн-членів. (Деякі держави-члени НАТО взагалі не мають власних армій, зокрема Люксембург та Ісландія).

Будь-яка держава-член має право виходу з Альянсу. За історію організації цим правом скористалися Франція та Греція, які, відповідно, у 1966 р. та у 1974 р. вийшли з військової структури НАТО, однак залишилися в межах її політичної структури. У 1980 році повна участь Греції у військовій структурі НАТО була відновлена. Франція також відновила участь у військовій структурі НАТО, про що було оголошено під час ювілейної конференції НАТО в Страсбурзі в 2009 році, коли організація відзначала 60-річчя з часу свого заснування.

НАТО розвиває розгалужену систему партнерств, до якої входять Рада євроатлантичного партнерства (об'єднала 50 країн: 28 держав-членів та 22 країни-партнери), особливі партнери Україна і Росія, країни Середземноморського діалогу (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Мавританія, Марокко, Туніс), Стамбульської ініціативи (Бахрейн, Катар, Кувейт та ОАЕ), західноєвропейської нейтральності (Австрія, Ірландія, Мальта, Фінляндія, Швеція, Швеція), а також контактні країни (Австралія, Нова Зеландія, Південна Корея, Японія).

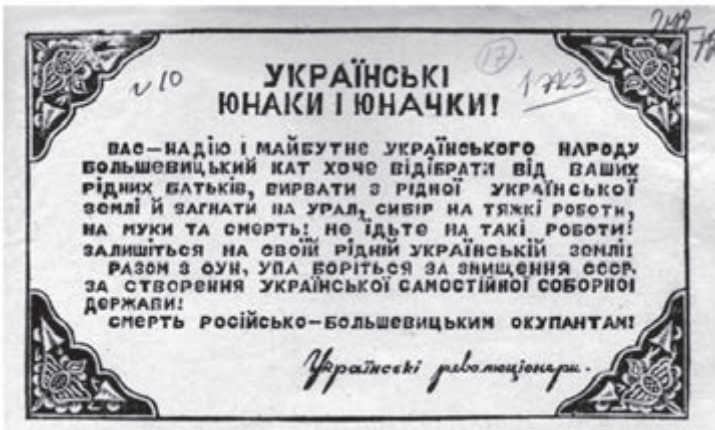
Для міжнародних інвесторів НАТО – це очевидний знак стабільності, а отже, більшої інвестиційної привабливості.

3 архівів СБУ

«КЛИМЕНКО» З НАСТАСОВА

У забезпеченні творення й бойової діяльності Української повстанської армії вагому роль відіграла відмінно налагоджена й активна розвідка. У 1943 році у складі Головного військового штабу УПА створили розвідувальний відділ, основним завданням якого було «зосередження, розробка і використання всього розвідувального і контррозвідувального матеріалу», а також «збір відомостей про ворога, розміщення, силу і наміри, щоби своєчасно повідомити командира про небезпеку, яка загрожує власним частинам». Розвідувально-диверсійна підготовка входила до програм навчання старшинських (офіцерських) та підстаршинських шкіл УПА. У навчанні використовували статут Армії УНР 1921 року, радянські бойові статутки та інструкції з партизанської війни. Розробляли чистілі. Пов'язали диверсійні заходи з підготовкою певних оперативних комбінацій для створення агента УПА місцевим населенням серед а агентів. Значну увагу приділяли диверсійно-терористичну діяльність, охорону керівного складу повстанців, виконання відповідальних доручень командування.

Одним із таких героїв-розвідників був наш земляк Григорій Остапович Ракочий. Народився в 1925 році в с. Настасів у родині Остапа та Теки Ракочих. Мав сестру Ольгу (1927 р. н.) та брата Мирослава (1937 р. н.). Батьки намагалися дати дітям хорошу освіту, тому відправили Григорія навчатися в 8-річну гімназію до Тернополя, що на той час вважалося доволі престижним. Відповідно, й учні там були, як правило, дещо з іншим світоглядом та вихованням. Так, навчачись у 7 класі гімназії, Григорій Ракочий, за проханням свого однокласника Ковальчука, організації «Юнацтво» — молодіжної структури, метою якої було виховувати молодь у традиціях боротьби за українську державність.

«Юнацтво» було частиною ОУН, однак через недовідченість молодих, що зареєструвалися провалями, його було реорганізовано в окрему структурну одиницю та підпорядковано організаційному складу Центру, який перебував у м. Тернопіль. Після цього до активної роботи в дорослій мережі ОУН, кожний молодий учасник (а до ОУН переважно вступала молодь шкільного та студентського віку) мав вступити до організації «Юнацтва».

«Юнацтва». Станом на 1943 р. чисельність «Юнацтва» в Галичині, за деякими підрахунками, становила 26 тис. осіб, а крім того, були ще й симпатичні. Таким чином, незважаючи на значний тиск радянської влади у 1944–1945 рр., ОУН мала значний кадровий резерв. У 1944 р., після того, як органам НКВС та НКДБ УРСР вдалося виявити та знищити чимало оунівських осередків саме через недовідченість осередків через роботи з молоддю, керівники ОУН вирішили розпустити «Юнацтво» й надалі працювати з молодими людьми індивідуально.

Провідник читає молодим підпільникам літературу, Кам'янець-Подільська область.

Після закінчення гімназії Григорій Ракочий, як і всі молоді люди віком 16-25 років, відповідно до законодавства німецької окупаційної адміністрації, мав відбутися трудову повинність у спеціальній структурі, створеній на зразок німецької «Імперської служби праці» («Reichsarbeitsdienst», або RAD — центральна державна організація, яка керувала та забезпечувала прохочення молодих громадян нацистської Німеччини обов'язковою трудовою повинністю). Тавори RAD зазвичай розташовували у сільській місцевості, будьякі зручності, розкиши або збудьякі зручності, розкиши абсолютно відсутні. Не бажаючи горбатитися на користь гітлерівців, Григорій вирішив від цієї повинності ухилитися, тож змушений був переховуватися, постійно

характеристикам, які були надані «Мартином» та Ковальчуком, і запропонував йому працювати у розвідці.

Літки для виготовлення листівок з друкарні Чортківського ОПОУН.

До Чортківської округи належали Борщівський, Заліщицький, Буцацький та Копичинецький повіти. Кожен повіт поділявся на кілька районів. У кожному повіті та районі були відповідно, повітові й районні керівники розвідки, які через своїх підлеглих, агентиру та місцевих жителів отримували інформацію про дислокацію сил противника, його чисельність, озброєння. Також збирали відомості про представників окупаційної влади на місцях (спочатку німецької, а потім радянської), різного роду акції, проведення яких планує місцевий актив. Вивчали настрої місцевого населення, його реакцію на ті чи інші нововведення адміністрації. Всю зібрану інформацію передавали по вертикалі до центрального керівництва підготовки для збройної боротьби, здійснення диверсійних акцій, а також з метою підготовки та проведення успішної та дієвої агітаційної роботи. Під час виконання завдань розвідки додержувалися суворої дисципліни. Промували перших двох місяців Ракочого не допускали до самостійної роботи. Він лише всюди супроводжував «Бронза» та спостерігав за тонкощами ремесла у виконанні майстра в «центр», а замість нього призначили «Хмару». Новий наставник з'ясував, що Ракочий готовий до самостійної роботи, та відправив його у розвідку Борщівського повіту. Показавши себе з позитивного боку на новому місці роботи, восени 1943 року, у віці 18 років, Григорій Орестович очолює розвідку Копичинецького повіту, до складу якого входили Гусинський, Копичинецький та Хоростський райони. На початку 1944 року на окружних зборах «Хмара» пояснив, що німецькі війська слабшають, Червона армія відвоює місто за містом та стрімко наближається до галицьких теренів. З огляду на це українські націоналісти повинні використати слабкість ворога для власних цілей. «Хмара» дав вказівки повітовим керівникам сформувати боївку чисельністю 8-10 бійців, належним чином їх підготувати та озброїти. Головним завданням новостворених бойових груп був напад на відступаючі частини німецької армії, щоб завдати їм удару з тилу. В ході

цих акцій роззброювати німців та забирати провізю.

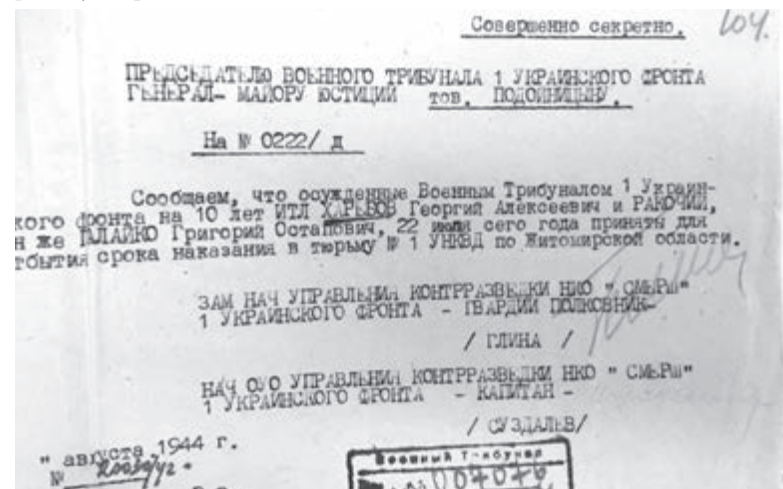
Повернувшись із наради, Григорій Орестович передав отримані вказівки своїм підлеглим та наказав підібрати по три бійці з кожного району, належним чином їх вивчивши. Через якийсь час районні керівники відрекорували йому своїх кандидатів. Провівши з ними місячний вишкіл та озброївши їх, Г.О. Ракочого попросили про створення у Копичинецькому повіті розвідувально-диверсійної групи та про її готовність до виконання поставлених завдань.

Навесні 1944 року, в ході проведення диверсійних акцій, група розвідників під керівництвом Г.О. Ракочого потрапила у перестрілку, внаслідок якої Григорій Орестович отримав вогнепальне поранення в ногу. Аби не завдавати зайвого клопоту у побитим, вижив відлежав у жителів с. Коцюбинці Копичинецького району Софії Делай.

агентиру. Головним показником роботи був чисельний еквівалент. Тобто, чим більше шпигунів арештовано або ж розстріляно, тим краще. В гонитві за кількістю в якийсь момент для співробітників «СМЕРШу» перестав бути важливим сам факт наявності або ж відсутності злочину. Справи вигадували на ходу та писали на коліні.

Писали співробітники «СМЕРШу» отримали інформацію про діяльність розвідувального підрозділу під керівництвом Григорія Ракочого. Вранці 27 квітня 1944 року Софії Делай, де й затримали Григорія Орестовича.

16 липня 1944 року під час закритого засідання військової трибунали 1-го Українського фронту визнав Г.О. Ракочого винним і заступ до 10 років позбавлення волі та 3 років заслання. 22 липня його відправлено для відбудовання покарання до Житомирської тюрми,

Поки він лікувався, в Галичину повернулася Червона армія, а за нею — і радянська влада, а також підрозділи управління контролю розвідки «СМЕРШ» 1-го Українського фронту... Про діяльність «СМЕРШу» ми розповідали раніше, тому лише зазначимо, що особливо надрусткий орган з виявлення шпигунів та ворожої

а згодом етаповано до Іркутської області в сумнозвісний «Озерлаг». Звільнено з тюрми 26.09.1953 року та переведено на примусове поселення в Красноярський край, де Григорій Орестович працював бригадиром будівельного тресту № 72. Після закінчення примусової переселення у 1956 році, Г. Ракочий вирішив залишитися в Росії та оселився в Красноярську.

Ефективність розвідки УПА неодноразово відзначали її противники у звітах командуванню. Крім того, різноплановий досвід боротьби українського підпілля вивчали у військових академіях США, творчо використовували кубинські повстанці й патріоти В'єтнаму. Відомий організатор і теоретик партизанської боротьби Ернесто («Че») Гевара дав високу оцінку воєнному хисту українських повстанців «Партизанська війна», де він висловлював думку, що однією із запорук успіху є створення повстанцями спеціальних органів з вивчення терену їх бойових дій, вихід із забезпечення конспірації та протидії насадженню противником агентури серед населення.

Кінна розвідка УПА.

Це є ще одним доказом того, що УПА була повноцінним, добре організованим воєнним формуванням з своїм розгалуженою системою відділів та підрозділів, а не якоюсь бандитів, як про них гласила радянська пропаганда та історіографія. А її розвідка та служба безпеки достойні того, аби їх засоби та методи лягли в основу діяльності сучасних спецслужб та правоохоронних структур.

Традиції

Борщівська вишиванка — історія, вишиті чорними нитками

Довгими зимовими вечорами не в кожній хаті у селах Борщівського району жінки вишивають. Повелось це здавна, коли дівчата готували собі весільне вбрання, а вийшовши заміж — чоловікові й дітям сорочки. Коли ж в очі заглядала старість, вишивали вдяганку, в якій відходили в інший світ. Сорочки передавали у спадок, вони служили оберегом для багатьох поколінь. Час вносить корективи у крій, тканини, нитки, візерунки. Але незмінно залишається любов до її величності нашої культури.

Аби зберегти автентичність українського костюма та національної кухні, впродовж 8-9 вересня у містечку Борщів на Тернопільщині вже 11-й рік поспіль провели свято вишиванки і борщу — етнофестивалі «Борщівська вишиванка» та «Борщів». За словами організаторів, цим вони прагнули поєднати дві улюблені теми — вишиванку та борщу, що об'єднують всю Україну.

На щорічний Всеукраїнський фольклорно-мистецький фестиваль з'їхалося безліч гостей не лише з нашої області, а й з різних куточків України. Люди знайомилися з історією, традиціями та кухнею нашого краю. На окремих локаціях відбулися виставки вишиття, майстер-класи, концерти фольклорних колективів.

Було яскраво, музично, колоритно та смачно, адже борщівський край захоплює смачним борщем, який місцеві господині готують за різноманітними рецептами. Цього-річ газдині із 69 сіл району наварили понад 50 йогів від м'яса з яких цікавий та оригінальний. Недаром ж кажуть, що такого борщу, як тут, ніде в Україні не готують. Також гостей пригощали варениками, салом і безліччю інших національних страв.

Червоне — то любов, а чорне — то...

Не обійшлося й без рекордів. Так, **фінальним акордом свята стало встановлення Національного рекорду України «Найдовший маршрут вишитої карти України».** За словами експерта Національного реєстру рекордів України Павла Національного реєстру рекордів України Павла Горішевського, який засвідчив це досягнення, протезівського, маршрут становить 16983 кілометри — майже половина довжини екватору Земної кулі.

— Вишивали карту, створену в рамках акції «Україно моя вишивана», і зовсім малі, і ті, кому вже 90 років, — каже керівник акції «Україно моя вишивана» Тетяна Дяківнич. — Це велика робота, до якої долучилися безліч людей — діти, студенти, вчителі, представники культури, депутати тощо. Це унікальна карта, яка дійсно заслуговувала увійти до «Книги рекордів України».

І справді, кольорова мапа нашої держави протягом року мандрувала різними куточками України. Хрестик до хрестика її вишивали жителі міст і сіл 25 областей.

Мабуть, ні для кого не буде секретом те, що борщівські сорочки з чорними орнаментами відомі не лише в Україні, а й за кордоном. Традиційна борщівська чорна вишивка яскраво вирізняється з-поміж усіх українських орнаментів для вишиванки. Сорочка, написана чорними, зеленими, жовтими, синіми, вишневіми квітами чи крапкою, виглядає неймовірно ошатно та святково і зовсім не траурно. На буденній сорочці вишивали візерунок лише на комірі й на манжетах, а ось святкова вишиванка має чорний з кольоровими вкрапленнями орнамент на грудях, плечах та всій площі рукава. Таке вбрання — справжній витвір мистецтва, його носять гордо, наче коштовності. **Щороку на фестивалі люди з навколишніх сіл, від мало до старого, вдягають традиційні борщівські вишиванки. Хтось — сучасні, вишиті власноруч, а хтось — вбрання з бабусиних скринь.**

Справжня берегиня і знавець борщівської вишивки — старший науковий працівник Борщівського краєзнавчого музею Тетяна Дяківнич. Вона багато років вивчає її і не перестає дивуватися цьому феномену. Мистецтвознавці кажуть, що більше ніде в Україні не побачиш такої дивовижної краси, витвореної жіночими руками. У ній закарбовані фрагменти трипільської культури. В узорах повторюються елементи магічних знаків, що є на вишиванках у місцевих городах, витоках тієї доби. **А ще вони вражають технікою вишивання: колодка, хрестик, хрестик з підстилом, низь, кучерявий стіб, гаптування, гладь, ланцюжок, стебнівка...** Деякі

безнадійно втрачені. Та й навіряд чи можна їх повторити на нинішній тканині. Адже давні мотузки на придністровських берегах домотканому конопляному полотні.

— Це вже потім з'явилися льон, штапель, політ та інші фабричні тканини. Змінювалися й оточки. Лише тут вишивали чорною вовною. Згодом з'явилися волічка, сухозліть, бісер, пацьорки, лелітки, муліне... Крій також із часом мінявся. Для давніх борщівських сорочок характерні плечові вставки, тут кажуть — уставки. Вовну децю сковували руту, зать робили постоки. Вовну гордою і величю. Тому-то на старих світлинах наші бабусі й прабабусі — мов грецькі богині, — каже пані Наталя.

Часи змінювалися, і замість строгих геометричних орнаментів вишивали легкі квіткові мотиви. Якщоб раніше вишивали щорічково обов'язково вкраплювала обереги від ворогів, то на пізніших сорочках цього нема. Зате борщівська сорочка заграла усіма кольорами. І все ж чорна — неперевершена.

Місцеві розповідають, що за чорною борщівською сорочкою розгорнулося справжнє полювання в Україні й за кордоном, колекціонери ладні платити за неї чималі гроші. У борщівських селах неодноразово побували «чорні археологи», вимітаючи зі скринь місцевих господинь усе менш-більше безгрошів'я, втримається від спокуси продати вишиванку, хоча люди вже усвідомили, яким багатством володіють. Щоправда, лише тоді, як більшість його втратила.

Виставки вишиванок сіл району, об'єднаних територіальних громад «Вишиванка, мов пісня, з далеких століть».

Фотопроєкт «Борщівська сорочка з узором рілля і кров'ю окроплена доля її» за участю наших воїнів — учасників АТО та членів їх сімей.

Майстер-клас «Мережки та змережування борщівської народної сорочки».

На етнографічній виставці «Борщівська народна сорочка» з фондів Борщівського обласного краєзнавчого музею.

Під час фестивалю «Борщів».

Давня фотографія з родинних альбомів мешканців Борщівщини.

Мовою легенд

Звертаючись до історії, можна зрозуміти причину використання на Тернопільщині нетрадиційного для вишивки чорного кольору. Згідно з найпопулярнішою легендою, під час чергової навали татар на ці землі (а траплялися такі напади доволі часто) були вбиті усі чоловіки Борщівського краю. На знак жалоби і вшанування своїх близьких місцеві жінки і дівчата дали клятву: 7 поколінь будуть носити лише вишиті чорні сорочки. І востаннє покоління, яке підпадає під цю клятву, народилося на початку ХХ ст.

Є ще й така розповідь. В одному із сіл Борщівського краю жила дівчина — красива, привітна й співуча. Усі її поважали й любили. І покохався вона із місцевим ковалем, хлопцем з роду вродливих і талановитих. Зустрічалися вони довго, планували побратися, однак він знайшов собі іншу — панську доньку. Покинута борщівська вродливиця не витримала зради і втопилася у Дністрі. А коваль, від якого відвернулася і панночка, і односельчани, невдовзі захворів і теж помер. Подруги дівчини в знак скорботи вишили собі сорочки чорним, а згодом і інші жителі краю почали носити чорні вишиванки. Поступово це стало традицією.

Ще одна легенда розповідає, що колись давню у борщівському краї з'явилася дивна хвороба, яка забирала життя виключно жінок. Ті шукали спосіб захиститися і таки знайшли: почали густо вишивати сорочки чорними нитками. А вже в давнину вірили, що можна захватитися від смерті. Так, у Карпатському краї існує звичай на похороні гудити одиному одній, щоб не дізналася про чесноти живих і не забрала дочасно. Люди збираються в групу і про кожного говорять щось погане, вигадане, а при цьому сміються над образами. Так і жінки борщівських сіл змогли подолати недугу, схвавшись від смерті за чорну вишиванкою.

Є й переказ, що має яскраво релігійне забарвлення. У ньому йдеться про велику посуху, що панувала в регіоні протягом кількох років. Врожаю гинули, як і худоба, хворіли і страждали люди. Одного разу літній жінці наснився сон, у якому Божа Матір стоїть на березі ріки і вишиває чорними нитками на полотні багаті візерунки, з яскравими кольорами. Якби вона закінчу вишивати і змахну вишивкою над світом, скропить дощ землю і зацвітуть на ній жита і квіти». Прокинувшись, жінка вирішила запропонувати мешканкам села допомогти Божій Матері вишивати. А вже ці малюнки на полотні — це ніщо інше, як родюча чорна земля із кольоровими квітами й іншими рослинами на ній. Взятися жінки за роботу, кожна вишила собі таку сорочку, потім усі прийшли на подвір'я церкви, підняли руки вгору і просили про дощ. Тієї ж ночі почалася

злива. Більше таких засух у регіоні не було, а начорно вишиті сорочки стали оберегами і традиційним одягом для Тернопільщини. Вони є даниною матері-землі.

Крім того, на Борщівщині існувало повір'я, що через натільну сорочку можна зняти «вроки», причарувати або заповідати якимсь зло навіть без присутності самої людини.

Вважається також, що чорні сорочки, на яких вишито червоні цяточки або яскраві квіти, були для хлопців своєрідним приворотом. Якщо хлопець, який сподобався дівчині, у танці торкався руками її вишиття, то після цього вона вдягала сорочку ще дев'ять разів і шукала приводу, щоб зустрітися з ним. Після цього він прислав до неї сватів.

Борщівські чорні вишиванки є традиційними для нашого краю ще з давніх часів. На них знаходять сліди трипільської доби, адже поселення трипільської культури були й на території Тернопільського регіону в IV-III тисячоліттях до н.е. Знавці культури та історії стверджують, що елементи трипільської доби дійшли до нас від трипільських часів: кола, звивисті лінії, ламані лінії, ромби тощо. Кола символізували сонце, початок нового життя. Звивисті лінії відображали нескінченність людського буття, продовження роду, а також вічність людського духу, різні етапи в житті людини. А ще вони нагадують річки, воду — як впорядкований і спокійний плин людського життя. Ламані лінії — то символ багатства, відтворення сільськогосподарського приладдя. У них можна побачити елементи плуга, яким орали землю, ціпа, яким молотили снопи. Ромб, як вважають етнографи, символізує засіяне поле, плодючість і народження.

Фантастично красиві, густо зашиті квітковими та геометричними візерунками — двох однакових сорочок майже не знайти... Яскраві борщівські вишиванки, що їх почали виготовляти понад п'ятсот років тому на Тернопільщині, вражають не тільки неповторними техніками шиття, яких налічується понад п'ятдесят, а рюваними в жодній іншій області орнаментами. Аналогів їм нема ніде. Тому у багатьох мешканців вишиванка викликає зацікавлення, надихаючи їх на поезію, музику, малювання. Поети, художники, композитори прагнули відобразити її у своїх творах. І це не лише данина пам'яті нашим талановитим предкам, а й філософське переосмислення їх життя, прагнення до самоутвердження й самобутності. **Носімо ж з гордістю ці вишиванки, адже вони — справжнє надбання нашого народу.**

Лілія РАТНЮК.

й неповто-

рваними в жодній іншій області орнаментами. Аналогів їм нема ніде. Тому у багатьох мешканців вишиванка викликає зацікавлення, надихаючи їх на поезію, музику, малювання. Поети, художники, композитори прагнули відобразити її у своїх творах. І це не лише данина пам'яті нашим талановитим предкам, а й філософське переосмислення їх життя, прагнення до самоутвердження й самобутності. **Носімо ж з гордістю ці вишиванки, адже вони — справжнє надбання нашого народу.**

Лілія РАТНЮК.

Знай наших!

Великі Гаї — краще спортивне село Тернопільщини

8 та 9 вересня в таборі відпочинку «Лісовий», що в селі Скоморохи Бучацького району, відбулася спартакіада «Краще спортивне село Тернопільщини». Її присвятили Дню фізичної культури та спорту. Змагання провели з різних видів спорту, за підсумками яких визначили кращих з кращих.

Сільські спортсмени викладались на повну в таких видах спорту, як волейбол, шахи, шашки, настільний теніс, перетягування ланки, гирьовий спорт тощо. Упродовж двох днів спартакіади тривала напружена боротьба за перемогу, адже цьогогоріч на змагання приїхали ретельно підготовлені спортсмени, які не збиралися віддавати перемогу суперникам.

Отож, за результатами спортивних баталій, в загальному заліку перемогу отримало село Іванків Борщівського району. Другим стало село Великі Гаї Тернопільського району.

На цих іграх Великогаївську територіальну об'єднану громаду представляла спортивна команда с. Великі Гаї. Особливо відзначились волейболісти, які стали переможцями в змаганнях, обігравши в турнірі всіх своїх суперників, програвши лише команді із с. Колодіївка Підволочиського району одну партію. Втім, хлопці таки змогли зібратися і перемогти в наступних двох партіях, завершивши турнір без поразок. Не менш успішними виявилися великогаївські спортсмени й у інших дисциплінах, і доказ цьому — «срібло» спартакіади.

Лілія РАТНЮК.

Державні свята

Святкування у Чернелів-Руському

Наприкінці літа у кожному селі Тернопілля майорять синьо-жовті стяги, звучать патріотичні українські пісні, лунає молитва за мир в Україні, «цвітуть» вишиванки. Так ми відзначаємо День Незалежності.

24 серпня громада села Чернелів-Руський зранку помолилася за мир і спокій в нашій державі. Далі процесія на чолі з парохом села о. Іваном Гавлічем з хоругвами та Державним Прапором вирушила до могили Володимира Гарматія — нащодав односельця, Героя України, який надав своє село життю за незалежність. Там помолилися за упокій його душі, відправили панахиду. Подумалось: хай більше ніхто не загине у цій війні, хай не плачуть матері, не стають сиротами діти, а жінки — вдовами...

На сільському майдані цього дня відбулось урочисте дійство за участю артистів художньої самодіяльності Чернелева-

Руського та навколишніх сіл, яке відкрив народний лемківський хор «Конар Лемківщини», виконавши духовний гімн України «Боже великий, єдиний». Присутніх зі святом привітав сільський голова Соболюк та Чернелева-Руського Михайло Дручок. Радували чарівним співом і рршами про Україну юні артисти місцевого будинку культури. А після концерту, який тривав дві з половиною години, господині села пригощали усіх смачним борщем та стравами традиційної української кухні. Підприємець Марія Хіта приготувала запашні булочки з часником.

Святкування тривали довго. Ніхто не хотів іти додому. У свої права вступила тиха літня ніч. Заграла музика, почалися танці. Дякуємо організаторам цього свята — директору будинку культури села Чернелів-Руський Людмилі Миті, художньому керівнику Тарасу Сотулі та усім, хто був причетний до організації святкування Дня Незалежності у нашому селі.

ПОНЕДІЛОК 17 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00 М/с «Гон». 06.10 Додолки. 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.00 М/ф. 06.15,22.30 «Слідство вели...» з Л.Каневським». 07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 «Новини».

ICTV

04.30 Скарб нації. 04.35 Еврика! 04.45 Служба розшуку дітей. 04.50 Т/с «Відділ 44».

СТБ

05.55,15.25 Все буде добре! 07.55 Х/ф «Королева бензоколонки».

НОВИЙ КАНАЛ

03.00 Зона ночі. 04.45 Абзац. 06.35,08.15 Kids' Time.

НТН

05.20,05.00 «Топ Шоп». 06.20 Х/ф «Вірний Руслан».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00, 19.00,23.00,03.45 Сьогодні.

ВІВТОРОК 18 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00 М/с «Гон». 06.10 Додолки. 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.15,22.30 «Слідство вели...» з Л.Каневським». 07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини

ICTV

04.50 Т/с «Відділ 44». 05.35,20.20 Громадянська оборона. 06.30 Ранок у великому місті.

СТБ

05.05,15.25 Все буде добре! 07.55 Х/ф «Любити й вірити».

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,02.00 Зона ночі. 04.10 Абзац. 06.00,07.15 Kids' Time.

НТН

06.00 Байдиківка. 06.30 ТЕТ Мультиранок. 09.15 Х/ф «Бібі та Тіна: Дівчата проти хлопців».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00, 19.00,23.00,03.45 Сьогодні.

СЕРЕДА 19 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00 М/с «Гон». 06.10 Додолки. 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.15,22.40 «Слідство вели...» з Л.Каневським». 07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини

ICTV

04.50 Т/с «Відділ 44». 05.35,10.05 Громадянська оборона. 06.30 Ранок у великому місті.

СТБ

05.55,15.25 Все буде добре! 07.50,20.00,22.45 МастерШеф.

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,02.50 Зона ночі. 04.00 Абзац. 05.45,07.00 Kids' Time.

НТН

06.00 Байдиківка. 06.30 ТЕТ Мультиранок. 09.45 Х/ф «Осліяча шкура».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00, 19.00,23.00,02.15 Сьогодні.

ЧЕТВЕР 20 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00 М/с «Гон». 06.10 Додолки. 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.15,22.40 «Слідство вели...» з Л.Каневським». 07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини

ICTV

04.50 Т/с «Відділ 44». 05.35 Громадянська оборона. 06.30 Ранок у великому місті.

СТБ

05.10 Секретний фронт. 11.10,17.30 Т/с «Нюхач».

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,02.45 Зона ночі. 04.10 Абзац. 05.50,07.10 Kids' Time.

НТН

05.50 Х/ф «Крах інженера Гаріна». 08.30 Ранковий «Свідок».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00, 19.00,23.00,02.15 Сьогодні.

П'ЯТНИЦЯ 21 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00 М/с «Гон». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.15,22.40 «Слідство вели...» з Л.Каневським». 07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини

ICTV

04.00 Скарб нації. 04.10 Еврика! 04.15 Служба розшуку дітей.

СТБ

11.00,17.35 Т/с «Нюхач». 12.05,13.20 Х/ф «Черний яструб».

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,02.35 Зона ночі. 04.00 Абзац. 05.50,07.40 Kids' Time.

НТН

06.00 Байдиківка. 06.30 ТЕТ Мультиранок. 09.30 Х/ф «Король повітря: Ліга чемпіонів».

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00, 19.00,23.00,02.50 Сьогодні.

СУБОТА 22 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00,09.05 М/с «Гон». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.50 «Чекай на мене, Україно». 08.10 Х/ф «Пічки-лавочки».

ICTV

04.50 Скарб нації. 05.00 Еврика! 05.10 Факти. 05.30 Більше ніж правда.

СТБ

05.55 Т/с «Коли ми вдома». 07.50 Караоке на Майдані.

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,01.15 Зона ночі. 05.30,06.45 Kids' Time.

НТН

05.55 Х/ф «Чекайте на зв'язкового». 07.20 Х/ф «Корпус генерала Шубнікова».

УКРАЇНА

07.00,15.00,19.00 Сьогодні. 07.15,05.20 Зоряний шлях.

НЕДІЛЯ 23 ВЕРЕСНЯ

UA: ПЕРШИЙ

06.00,07.05 М/с «Гон». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,21.00,03.00 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00,16.45, 19.30, 00.45, 05.30 «ТСН».

ІНТЕР

06.00 «ТСН». 07.00,02.00 «Українські сенсації».

ICTV

05.05 Скарб нації. 05.15 Еврика! 05.25 Факти. 05.50 Інсайдер.

СТБ

06.05 Т/с «Коли ми вдома». 07.00 Т/с «Здамо будиночок біля моря».

НОВИЙ КАНАЛ

03.00,01.10 Зона ночі. 05.35 Стендап-шоу.

НТН

06.00 Байдиківка. 06.30 ТЕТ Мультиранок. 09.10 Х/ф «Пригоди Гекльберрі Фінна».

УКРАЇНА

06.50 Сьогодні. 07.45 Зоряний шлях. 08.40 Т/с «Не крадь кохання».

РЕКЛАМА ОГОЛОШЕННЯ

НЕРУХОМІСТЬ

Продам

1кім. Східний, 1/5ц, 24м, звичайний стан... 2кім. вул. Злуки 2/11, 63,6 м, без посе...

Оренда

Винайму квартиру для порядних людей, розглянемо усі пропозиції... Здам в оренду 3к. на Бамі 5/9, ц/б, інди...

Куплю

Будинок біля Тернополя, ділянку, дачу, розглянемо усі пропозиції... 0964736766; 0662929348

Дорого землю, городи від 1 га. Допомогаємо в оформленні документів на землю: спадщина, сертифікати.

(068) 862-24-29

ТЕХНІКА

Трактори, мототрактори, мотоблоки, двигуни різних потужностей, обладнання до них. Гарантія, з/ч, безкоштовна доставка.

Koyo. TIMKEN NTN. SNR. Підшипники. Для промислової та сільськогосподарської техніки... ПАСИ КЛИНОВІ... САЛЬНИКИ

Здам в оренду бокс для ремонту автомобілів по вул. 15 квітня, а також токарний і фрезерувальний верстати... 0677005502.

БУДІВНИЦТВО, РЕМОНТ. Дюшка на підлогу, обрізна, вагонка соснова... Газоблоки «Аерок», якісні, сертифіковані...

МЕТАЛОЧЕРЕПИЦЯ! Німецька, бельгійська, фінська якість, гарантія 10-30 років! Повна комплектація та професійний монтаж...

Куплю

Куплю стару червону грубу черепицю 0673011109

ВСЕ ДЛЯ ДОМУ

Сервісна служба «Вікна & Двері», ремонт, усунення цвілі, провітрювачі... 0971322950, www.fk.te.ua

Меблі

Шафи-купе, безкоштовний замір, 0434714, 0674878484, 0958752424... 0977219177, 525521

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Продам

Продаємо гуртом та вроздріб саджанці та живці високопродуктивної чорної смородини. Надаємо консультації...

КУПЛЮ МЕД

0991426622, 0983098787.

Тварини

Продаємо добру діяну корову чорно-рябкої масті з п'ятим телям. Терміново продам в добрі руки молоду молочну корову...

Оголошення

Великогаївська сільська рада проводить громадське обговорення: містобудівної документації «Детальний план території для будівництва індивідуального житлового будинку...»

Миролюбівська сільська рада Тернопільського району Тернопільської області повідомляє, що переможцем конкурсу на визначення виконавця з вивезення твердих побутових відходів на території Мироплюбівської сільської ради визнано ПП «Катруб».

24 вересня 2018 р. об 11:00 в приміщенні сільської ради в с. Мишковичі за адресою: вул. Січових стрільців, 5 відбудеться громадське обговорення щодо оцінки впливу на довкілля стосовно планової діяльності «Будівництва мікро ГЕС потужністю до 85 кВт на території Мишковицької сільської ради Тернопільського району Тернопільської області».

Ініціатор громадських слухань — ПМП «Люкс». Тел. 067-332-46-70. Відповідальна особа за проведення громадських слухань — Роман Мишкочайович Дерень.

Куплю

Купуємо худобу, телят, коней 0498844, 0507404945, 0676726156

ПОСЛУГИ

Побутові

Чистка килимів та м'яких меблів 0966703044... Демонтаж та порізка конструкцій та різних виробів з металу 0672204157

Навчання

Надаю професійні послуги з англійської мови школярам і студентам (практика та граматики). Досвід роботи за кордоном.

Медичні

Лікування на бджолиних вуликах, пилок, мед 0685392533, 0972076523

Фінансові

Кредити 0972227777, 528822, www.terna.ua

РОБОТА

Прийму на роботу в СТО автослюсаря, моториста на легковій автомобілі. 0677005502

Потрібні майстри для виконання ремонтних робіт у приватному будинку 0975421087

У кондитерський цех потрібні: кондитери, фасувальники, різноробочі 0984262648, 0984510752

На роботу потрібен журналіст. Офіційне працевлаштування. Повний робочий день. Довідки за тел.: 0503776715, 0977218259, 0977947546.

РІЗНЕ

Шукаю людей, які вилікувалися від міжхребцевих шоків, або володіють інформацією щодо відповідного лікування 0986463722 (Сергій)

Реклама і оголошення в нашій газеті 528830, 097 7947546

Table with 2 columns: Description of ad types and their prices. Includes 'Мінімальне оголошення — 2 рядки, до 70 символів' for 5 грн, 'Кожна додатковий рядок' for +2 грн, etc.

Будинок-дача біля Тернополя, 2 пов., житлий, 0,06 га, 28500. 0968509583... Комп'ютерна діагностика автомобілів, усунення помилок, чистка форсунок. 0974351918

Блочна реклама: 1 см² на 1 сторінці 8 грн, 1 см² на кольорових сторінках 6 грн, 1 см² на чорнобілих сторінках 3 грн

Оцінка майна майнових прав та бізнесу експертна грошова оцінка землі 067 783 73 59

Купон безкоштовного оголошення Подільське СЛОВО

Form with fields for Rubrics (Куплю, Продам, Послуги, Вважати не дійсним), Text of advertisement + phone number, and a grid for filling in details.

Вітаємо!

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з днем народження начальника відділу взаємодії з правоохоронними органами, з обрання на посаду начальника вчителя фізики та інформатики **Ольги Миаїлівну МАШТАЛЯР**.

*Нехай завжди Вам всміається доля,
Несуть тільки радість з собою роки,
Хай щастя й здоров'я не зрадять ніколи,
Хай збуваються мрії, бажання й думки.*

Колектив Острівської ЗОШ І-ІІІ ст. вітає з 75-річним ювілеєм вчителя-пенсіонера **Марію Михайлівну КРАВЧЕНКО** і з днем народження вчительки фізики та інформатики **Ольги Миаїлівну МАШТАЛЯР**.

*Бажаємо здоров'я, сонця у зеніті,
Любові, доброти і щастя повен дім,
Нехай у серці розкошує літо
І соняхом квітнує золотим.*

Педагогічний колектив Великоберезовицької ЗОШ І-ІІІ ступенів вітає з днем народження вчителя початкових класів **Олександром Романівну М'ЯКОТУ**.

*У цей добрий для серця день
Бажаєм квітів і пісень!
Від друзів – щирих привітань,
Від зірок – здійснення бажань!
Від сонця – здійснення бажань,
Від сонця – світла і тепла,
Щоб доля щедро була!*

Найщиріші вітання з днем народження надсилаємо завідувачці клубу с. Серединки **Любові Дмитрівні СОРОЦІ**.

Зичимо Вам здоров'я, достатку, щоб усі бажання і мрії стали реальністю. Щастя Вам, доброго настрою, а непростота роботи нехай приносить задоволення і творчі перемоги. Нехай Господь завжди оберігає Вас.

З повагою — працівники відділу культури Тернопільської РДА, районного будинку культури, районна організація профспілки працівників культури.

Колектив Великоберезовицької селищної ради, депутатський корпус, члени виконавчого комітету вітають з днем народження члена виконавчого комітету, директора Великоберезовицької ЗОШ І-ІІІ ст. **Олюю Іванівну ПАНЬКІВ**.

*В житті хай лунають лиш теплі слова,
А серце ніколи від болю не плаче.
І крутиться весело Вам голова
Лише від любові, добра та удачі!*

Колектив працівників ДНЗ «Світ малечі» із с. Ігровиця щиро вітає з днем народження завідувача **Світлану Степанівну МІСТЕРМАН** та вихователя **Валентину Ярославівну ЧАБАН**.

*Незабутні вражень, щасливих подій,
Здійснення задумів, втілення мрій!
Хай прекрасним цвітом шлях життя ясніє,
Справджуються завжди заповітні мрії.*

Щирі вітання з золотим весіллям **Нестора Степановича та Марію Василівну ВАСУСЬ** із с. Товстолуг.

Бажаємо удачі в роботі та в житті. Нехай Господь Бог щедро дарує здоров'я, світлу радість, родинні гарячки на многії і благії літа.

Старостинський округ сіл Товстолуг і Застінка.

Колектив Тернопільської районної ради вітає з днем народження сторожа **Галину Сергіївну ПОГРЕБНУ**.

*Хай доля Вам шле добро і щастя,
Міцне здоров'я, море благ земних,
А щедрі дні, мов рушники квітчасті,
Нехай ще довго стеляться до ніг.*

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації вітає з днем народження завідувача сектору опіки і піклування служби у справах дітей **Лідію Петрівну ГАЙДУ** та головної роботи та зв'язків організаційної роботи та зв'язків з громадськістю **Елизавету Дмитрівну КУЧЕР**.

*Життя хай квітне, мов вишневі сад,
І кожен день усміхнено радіє,
А доля подарує зорепад
Здоров'я, миру, успіхів і надії.*

Колектив працівників відділу освіти Тернопільської районної державної адміністрації та районного методичного кабінету щиро вітає з днем народження методиста з бібліотечних фондів районного методичного кабінету **Надію Михайлівну САВИЦЬКУ**.

*Бажаємо миру і світлої долі,
Запалу, енергії, сили доволі.
Творчого вогнику, віри й наснаги,
Щедрості серця, людської поваги.*

Іменинники Тернопільського районного територіального медичного об'єднання — сестра медична **Ірина Стефанівна ОСАРЧУК**, лаборант **Тетяна Володимирівна БАБ'ЯК**, сестра медична **Вікторія Олегівна ЧЕРНЯВСЬКА**, сестра медична **Мар'яна Василівна ВАЩЕНКО**, лаборант з паразитології **Ірина Олегівна БЕРЧУК**, молодша медична сестра **Марія Іванівна ЗАРЕМБКА**, молодша медична сестра **Любомира Богданівна НІКОЛИШИН**, лаборант (медичина) **Марія Іванівна ГАВРИСЬО**, молодша медична сестра **Надія Петрівна ГОЛДА**, завідувач складу **Богдана Йосипівна ШАЙДА**.

*Хай будуть з вами здоров'я та сила,
Хай доля буде ласкава і щира!
Щоб ніколи не знали Ви втоми!
Хай мир і злагода будуть у домі,
Хай Господь дарує надію й тепло
На довгі літа, на щастя й добро!*

Оголошення

Великогаївська сільська рада оголошує конкурс на заміщення вакантних посад у Великогаївській сільській раді:

- начальника Центру надання адміністративних послуг;
- спеціаліста першої категорії відділу житлово-комунального господарства, транспорту та благоустрою.

Вимоги до кандидатів:

На посаду начальника Центру надання адміністративних послуг: громадянство України, вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста з питань державної мови, наявності працевлаштування на комп'ютері на рівні користувача; стаж роботи не менше 5 років.

Посадові обов'язки: забезпечення виконання завдань, покладених на Центр у сфері надання адміністративних послуг; надання суб'єктам звернень по черпковій інформації та консультативній допомозі по порядку надання адміністративних послуг; надання адміністративних послуг у випадках, передбачених законом.

Знання Конституції України, законів України «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про адміністративні послуги», і нормативних документів, що стосуються державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, сфери надання адміністративних послуг, указів та розпоряджень Президента України, постанов Верховної Ради України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, інших підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють розвиток відповідної сфери (галузі) управління. Практика застосування чинного законодавства, основи державного управління, економіки, фінансів та права.

На посаду спеціаліста першої категорії відділу житлово-комунального господарства, транспорту та благоустрою: громадянство України, транза освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста; знання державної мови; вміння працювати на комп'ютері на рівні користувача; без вимог до стажу роботи.

Посадові обов'язки: забезпечення реалізації сільською радою, її виконавчим комітетом своїх повноважень у сфері житлово-комунального господарства, транспорту та благоустрою населених пунктів Ве-

До уваги власників автотранспорту

Тернопільська районна державна адміністрація (Організатор перевезень) оголошує конкурс на право здійснювати перевезення пасажирів на внутрішньорайонних автобусних маршрутах загального користування в звичайному режимі руху.

Перелік об'єктів конкурсу:

№ з/п	№№ рейсів номер маршруту	Назва маршруту	Протяжність маршруту (км)	Час відправл. з пунктів		к-сть обор. рейс.	мін. к-сть авт.
				почат.	кінцев.		
1	15-23/1	Буцнів (Серединки) – Тернопіль	12,5	6-15	20-20	10	2
2	15-23/3	Буцнів (Серединки) – Тернопіль	12,5	7-00	21-15	10	2
3	15-37	Тернопіль – Дубівці через Ігровицю	28	5-30	18-15	4	2

Періодичність виконання – щоденно.
Умови конкурсу

Конкурси на перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування проводяться відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» та Порядку проведення конкурсу за перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2008р. №1081 (зі змінами), Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 №176 (зі змінами).

Для забезпечення належної якості та безпеки перевезень визначення класу комфорту автобусів, згідно з Порядком використання за видами сполучень та режимів руху, затвердженого наказом Мінтрансв'язку України від 12 квітня 2007 р. № 285, на маршрутах протяжністю до 150 км допускається використання автобусів категорій М2 (повна маса до 5 т) та М3 (повна маса більше 5 т). Клас автобусів: на приміських маршрутах I, II, III.

Обов'язкове надання як конкурсної пропозиції на кожен об'єкт конкурсу, що містить приміські маршрути, щонайменше одного транспортного засобу, пристосованого для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Наявністю у перевізника-претендента необхідної кількості резервного рухомого складу відповідної місткості згідно з підпунктом 4 п.12 Порядку проведення конкурсу за перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 3.12.08 №1081 (із змінами).

Забезпечення державної соціальної нормативів у сфері транспортного обслуговування пасажирів.

Перевезення громадян пільгових категорій згідно з чинним законодавством.

Забезпечення виконання вимог чинного законодавства, що регулює роботу автомобільного транспорту.

Співчуття

Колектив Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) висловлює глибоке співчуття соціальному працівнику с. Петриків Зіновії Михайлівні Лозі з приводу тяжкої втрати — смерті матері **Мальвіни Іванівни**.

Оголошення

Великогаївська сільська рада проводить громадське обговорення містобудівної документації «Детальний план території для будівництва автостоянки та пункту технічного обслуговування автомобілів в с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільської області».

Громадське слухання відбудеться 8.10.2018 року о 15 год. у приміщенні Великогаївської сільської ради за адресою: Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Великі Гаї, вул. Галицька, 44Г.

25 вересня 2018 року о 9 год. 30 хв. в приміщенні **Підгороднянської сільської ради Тернопільського району** відбудеться зустріч з приводу погодження меж земельної ділянки Гуменюка Юрія Петровича.

На зустріч запрошують власника (землекористувача) суміжних земельних ділянок Мадик Зінаїду Андріївну.
Тел. для довідок: 55-04-974, 55-03-50. Виконавчий Підгороднянської сільської ради.

17 вересня 2018 р. о 15 год. в приміщенні **Смиковецької сільської ради Тернопільського району** відбудуться громадські обговорення містобудівної документації «Детальний план території формування земельної ділянки власності Пастернака Т. І. для розташування виставково-торгового закладу з реалізації колісного транспорту та будівельного реманенту на території Смиковецької сільської ради Тернопільського району (вздовж смуги відводу автодороги М 12).

Життя як воно є

А прожили в любові все життя

Олег Михайлович неквапливо прогулювався власним невеличким обійстям. Як же хороше! Перші дні літа радували тепло. Чоловік тишився, що над яблунями літають бджоли. «Садок цього року дасть фуйний врожай, буде чим оного дружинку пригосити», – подумав господар. Ці червоні дні були особливими для нього і його дружини Орісі. 40 років вони прожили у парі і тільки тепер надумали церковний шлюб взяти.

— Це ж уже через дві-три години, як з'їдуться всі діти й онуки, про спокій можна буде забути, – сів поруч зі своєю Орісею Олег Михайлович.

Вона й у свої 60 залишалася красунею. Зморшки, які павутиною обвилися навколо світлих сірих очей, зовсім не псували жінку. А волосся, як і в молодості, було темно-каштановим, із золотистим переливом. Сивина його ледь-ледь торкнулася.

Він здавав, як вперше побачив вродливу дівчину в коридорах інституту і вже тоді вирішив, що вона буде його дружиною.

Оріся ж у ті далекі роки була першою красунею курсу — висока, струнка... За нею всі парубки упали. А вона ж, звісно, про принца на білому коні мріяла. І він, правда, на батьківській білій «Волзі», так з'явився. Звали його Юрком — зирковплекч. Довго волосий, з недбалістю носив модні американські джинси Wrangler і мав надзвичайне почуття гумору. В такого не закохатися було неможливо. Після пар гречно відчинив двері «Волги» та пропонував підвезти. Дівчина сапнула, сідаючи в автівку, незмінно помічала Олега — безглузкого очкарика у витягнутих на колінах штанах та пошарпаній куртці болотного кольору. Він був розумним, добрим і, як здогадувалася Оріся, був тямом закоханим у неї. Але на принца ніяк не тягнув... Та й він сам, проводжаючи тужливим по-

глядом білу «Волгу», розумів, що йому годі розраховувати на взаємність такої красуні, як Оріся.

Вона ходила бліда, мов з хреста знята. Талія почала товстішати, скоро і живіт випиратиме. Як же

Любов Юрка до дівчини скінчилася тієї ж миті, коли вона повилається про вагітність.

— Ось тобі гінеколога, – сказав хлопець, дізнавшись «радісну» новину. – З ним уже домовилися.

«Це він від несподіванки розгубився, – подумки виправдовувала коханого дівчина. – Тришки почекаю, і він обов'язково передумає».

Але Юрко не передумав. У його плани зовсім не входило одружуватися із селючкою, хоча й дуже вродливою. Коли Оріся це зрозуміла, аборт робити було пізно. Дівчина була у розпачі. А вже принести дитя в пелені означало наклакати ганьбу на себе і батьків.

на канікулах додому приїхати? Першайте здогадався, що з нею відбувається, Олег.

— Ти чекаєш дитину, так? – запитав одного разу після заліку, заїкаючись від страху.

— А тобі яке діло? – огризнулася.

— Ну, щоб малюк народився в законному шлюбі і в графі «батько» не додумав ставити прочерк, ми могли б одружитися. Одній важко буде впоратися з дитиною – удвох легше.

— І що ти за це хочеш? – пильно подивилася на хлопця.

— Просто бути поруч з тобою. Якщо зрозумієш, що моя допомога вже не потрібна, розлучимось.

Вони тоді прийшли у ЗАГС і

розписалися. Вона була у буденному ситцевому платтячку, він – у своїх витягнутих на колінах штанах. Батьків же поставили перед фактом. Відтоді минуло сорок років. В Орісі та Олега було троє дорослих успішних дітей, семеро внуків. Олег ніколи ні словом, навіть поглядом не натякнув, що старший, Михайло, йому не рідний. Дивно, але саме він найбільше був схожим на батька.

Після виходу на пенсію купили хатину в невеличкому селі, де видніються гори і тече річка. Сюди на канікули приїжджають онуки. Знаєш, Михайле, я таке гарне і щасливе життя прожила, – якось зізналася синові Оріся Петрівна.

— Все у ньому було правильно, крім весілля. Молода була і дурна. Не змітила фату і білу сукню одягати...

— Ну, що-що, а весілля можемо організувати, – сміючись, сказав син.

— Та тобі б лише жартувати...

— А чому жартувати? Ми ж з тобою сорок років прожили, а перед Господом чоловіком і жінкою так і не стали. Пора б уже і про душу подумати, – сказав своє слово Олег Михайлович, який почув розмову Орісі із сином. – Не будемо у довгий ящик це діло відкладати. Сьогодні ж піду до священика і домовлюся.

Вінчання мало відбутися вже за два тижні, у неділю. Усі з'їхалися

напередодні, суботнього дня. У приємних клопотах, жартах не помітили, як стемніло. Почали вкладатися спати. І тільки донька Ганна зауважила, що тато якийсь блідий і раз у раз прикладає руку до серця.

— Що з тобою? – запитала з тривогою.

— Та нічого, минеться. Бач, переживаю. Не кожен же день шлюб беру, – віджартувався.

Спав Олег Михайлович погано. Вдосвіта вийшов пройтися на вулицю. Біля дверей ще раз подивився, як солодко дрімає його кохана, яка вже за кілька годин стане його вівчачкою на дружку під деревом. Раптом тупий різкий біль розірвав груди – і все довкола враз перевернулося і потемніло...

Його знайшов Михайло. Як тільки побачив нерухомого тата, по щоках покотилися скупі чоловічі сльози. «Як же мамі сказати?» – перше, про що подумав. А Орісі й не треба було нічого говорити. Вона стояла на ганку, заціпенівши від побаченого. «Як же так? Чому? За що?» – тільки й крутилися у голові запитання. Враз перед очима промайнуло все життя. Вона ж вийшла заміж за Олега ненадовго і з розрахунку, а прожили в любові все життя. Тільки от справжнє весілля так і не встигли відгуляти.

Марта ДИМИДІВСЬКА.

Господині в записничок

Соліть не яєчню, а олію, на якій вона смажиться

Деякі люди вважачуть кухню священним місцем, а процес приготування їжі — своєрідним ритуалом. Досвідчена господиня — це спеціаліст культури, який точно знає, як і в якій послідовності потрібно зробити, щоб кожен шматочок був божественно смачним.

1. Варто замочувати цибулю в холодній воді на 15 хвилин перед приготуванням салатів. Вона втрачає пекучість.

2. Перед тим, як почати варити каву, додайте до неї дрібку солі, краще морської, та трішки кориці. Напій буде надзвичайно ароматним. Дуже смачна кавка з сушеною, змеленою в порошок цедра лимона або апельсина.

3. Додавайте до салатів кухонну сіль грубого помелу (вона корисніша для здоров'я) і лише перед подачею на стіл. Щоб страва зі свіжих овочів була смачнішою, додайте до неї дрібку цукру разом з сіллю.

4. Обов'язково додавайте сіль до тіста, навіть для солодких пирогів. Випічка буде пружною і приємною на смак.

5. Неодмінно додавайте до випічки трохи алкоголю: горілки, рому, коньяку – тісто буде хрустким і ароматним.

6. Щоб приготувати ідеальну яєчню, готуйте її не тільки на олії, а й на воді. Коли білок починає застигати, влийте на сковорідку трохи води. Яєчня не пригорить, буде набагато кориснішою та ніжнішою.

7. Бальзамічний оцет – це не лише заправка для овочевих салатів, італійської пасты і м'яса. Спробуйте полуницю, посипану цукровою пудрою і политу кількома краплями ароматного оцту – неймовірно смачно.

8. Котлети будуть соковитими, якщо додати до фаршу замість хліба панірувальні сухарі.

9. Втирайте насухо шматочки м'яса перед смаженням – хрустка рум'яна скоринка забезпечена.

10. Якщо змастити м'ясо за 2-3 години до приготування гірчицею, воно вийде дуже соковитим! Також можна посипати м'ясо сіллю за 1 годину до приготування, дати йому постояти, а потім промити холодною водою.

11. Спробуйте додати дрібку соди до холодного, гіркуватого чаю. Разом з лимоном, м'ятою і корицею цей напій незамінний у спекотний літній день. Крім того, сода сприяє очищенню нирок.

12. Сода пом'якшить навіть дуже жорстке м'ясо. Насипте трохи білого порошку на сире м'ясо перед приготуванням, залиште на 15 хвилин, потім промийте холодною водою.

13. Завжди мийте і витирайте ножі насухо відразу після використання: леза не будуть тупитися дуже довго.

14. Подавайте до столу гарячі страви в попередньо нагрітому в духовці посуді, а холодні – в посуді, охолодженому в холодильнику. Це істотно поліпшить смак будь-яких страв.

Будьте здорові!

Ліки від усіх хвороб

Перегородки волоських горіхів — це відмінний засіб для попередження дефіциту йоду в організмі, що провокує розвиток багатьох захворювань, серед яких — порушення роботи щитоподібної залози, мастопатія, міома, аденома передміхурової залози.

Нерідко нестача йоду спричиняє загальну слабкість, тремтіння пальців, дратівливість, проблеми з пам'яттю, підвищення тиску.

Брак йоду — поширене явище серед людей похилого віку, вагітних і жінок, що годують, а також тих, хто багато часу проводить, працюючи за комп'ютером.

Діагностувати проблему нескладно. Досить перед сном ваткою, змоченою звичайним йодом, змастити невелику ділянку шкіри на передпліччях. Якщо вранці сліди йоду будуть ледь помітними або відсутніми — проблема є.

Як приготувати засіб

½ склянки перегородок висипати в емальовану каструлю, залити 2 склянками холодної води і довести до кипіння, зменшити вогонь і прогрівати впродовж 10 хвилин.

Охолоджений відвар (за кольором нагадує міцно заварений чай) процідити і пити по одному ковтку 3 рази на день перед їдою.

Тривалість прийому — 1-4 тижні. Результатом є покращення самопочуття, відновлення душевної рівноваги, нормалізація обміну речовин тощо.

Футбол | Ліга націй УЄФА

Максимальний результат збірної України

Національна збірна України продовжила безпрограшну традицію в місті Лева, здолавши в напруженому поєдинку Ліги націй УЄФА на «Арені Львів» Словаччину. Цей матч через санкції УЄФА проходив за порожніх трибун. Але «синьо-жовті» відчували неймовірну підтримку львів'ян, зарядившись галицьким духом. А вже на площі біля «Арені Львів» було організовано унікальну фан-зону, де кожен міг повболівати за своїх улюбленців і відпочити.

Ультрас гаряче із використанням піротехніки зустріли наших збірників на в'їзді до стадіону. Футбольне свято розпочалося із грандіозного концерту гурту ТІК.

вирвати перемогу. Після гри вони зазначили, що навіть за порожніх трибун відчували підтримку вболівальників, за що висловили їм щирю вдячність.

Україні!» і співаючи «Червону руту».

Збірна України виглядала трохи втомленою, адже це був її другий матч за кілька днів (перед цим вони здобули перемогу над Чехією 2:1). Автором єдиного передматчевого голу з 11-метрової позначки у протистоянні зі словаками на 81-й хвилині став Андрій Ярмоленко, який хоч і з невеличким фартом, але зумів «прошити» голкіпера. Отож, чергова перемога національної збірної України у Львові, і доля першої сходинок у групі Ліги націй — у наших руках.

Андрій ОМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

Після цього відбулося найцікавіше, власне, те, заради чого тисячі глядачів зібралися у фан-зоні: на трьох великих екранах транслювали матч національної збірної України проти Словаччини. Львів'яни гучно підтримували наших збірників кричалками під бій литаврів. І це допомогло підопічним Андрія Шевченка в напруженому протистоянні

Фантастична атмосфера у львівській фан-зоні, безумовно, передалася футболістам на полі, тож уже на післяматчевій прес-конференції наставник збірної Андрій Шевченко і гравець головної команди країни Олександр Зинченко віддали належне вболівальникам, котрі активно підтримували своїх улюбленців упродовж матчу, скандуючи «Слава

Чемпіонат України. Друга ліга, тур 8

Футбольне табло

«Верес» – «Нива» Т – 0:0

«Нива»: Механів, Залізник (Чорномаз, 90+1), Мороз, Макогон, Хруставка, Кохман, Олексієнко, Кривий (Гатала, 51), Волохатий, Слоневський (Юрчак, 72), Темнюк.

У неділю, 16-го вересня, «нивівці» прийматимуть на Тернопільському міському стадіоні приймацьке «Полісся». Початок поєдинку о 17:00.

1/16 фіналу Кубка України серед аматорських команд.

Перші матчі: «Збруч-Агробізнес» (Підволочиськ, Тернопільська обл.) – «ОДЕК» (Оржів, Рівненська обл.) 1:4, «ДСО-Поділля» (Тернопільський р-н) – «Факел» (Липовець, Вінницька обл.) 2:2. Матчі-відповіді відбудуться в середу, 19-го вересня.

Аматорський чемпіонат України, тур 6: «Покуття» (Коломия, Івано-Франківська обл.) – «Агрон-ОТГ» (Великі Гаї, Тернопільський р-н.) 4:0, «Рочин» (Соснівка, Львівська обл.) – «Кристал» (Чортків, Тернопільська обл.) 3:0.

Чемпіонат Тернопільської області, тур 13: «Дністер» (Залізники) – ФК «Вишневець» 2:5, «Ніс-ДЮСШ» – ФК «Бережани» 1:1, ФК «Козова» – «Агрон-ОТГ» 1:1. Трійка лідерів: «Агрон-ОТГ» – 32 очки (12 матчів), «ДСО-Поділля» – 24 (13), «Кристал» – 21 (13).

Чемпіонат Тернопільського району

На фінішній прямій

Після чергового туру районної першості з футболу минулорічні чемпіони з Плотичі офіційно склали свої повноваження, адже за три тури вони вже не зможуть відіграти десять очок відставання від лідерів зі Шляхтинців, які разом із футболістами з Дубівців продовжують штампувати впевнені перемоги. Чимало може вирішитись в передостанньому турі, коли претенденти на чемпіонство зіграють між собою в Шляхтинцях.

І якщо одні команди вдало проводять друге коло, то інші втрачають симпатії вболівальників. Чергових поразок зазнали представники з Івачева і Великих Бірок, яким вже тепер важко буде потрапити на третє місце. Тут розклад сил такий: Плотича – 34 бали, Івачів – 31 турнірних пункти, Прошова – 30 очків, Великі Бірки – 29 балів. А внизу турнірної таблиці футболісти з Білої зуміли додати до свого активу три турнірні очки, здолавши на виїзді представників із Великого Глибочка. Відтак завершення чемпіонату буде захоплюючим.

У першій лізі приймає вітання мінімальній з Товстолуга, який після невдалої перемоги над консулентами з Мишківців гарантував собі на наступний рік пропуску в вищому дивізіоні. Ще за одну півку посперечаються команди з

Красівки і Мишківців, розрив між якими за дві зустрічі до закінчення першості становить чотири очки на користь перших. А футболісти з Домаморича після чергової поразки змушені будуть розпроважитись з першим дивізіоном. Ще один невдаха визначиться в останньому турі, де кандидати на виліт — з Кутківців (12 очків) і Гаїв-Шевченківських (10 балів) — спробують набрати більше очок, ніж опонент.

У другій лізі продовжують серію поразок футболісти зі Стегниківців, які зазнали фіаско в принциповому дербі з Лозовою. Завдяки цьому представники з «Чистилів-Плотичі-2», які були вильні від ігор в цьому турі, здобувають чемпіонство в другій лізі. За ще одну півку за підвищення класу посперечаються колективи зі Стегниківців (28 балів) і Баворова (27

очок). Кращі шанси у перших, адже в них є ще одна гра в запасі.

Зустрічі, які відбулися 9 вересня, завершилися із такими рахунками:

- вища ліга — В. Бірки — Прошова 2:6, В. Березовиця — Соборне 3:2, В. Глибочок — Біла 2:3, Плотича — Івачів 4:0, Шляхтинці — Озерна 4:0, Дубівці — Острів 4:1;
- перша ліга — Білоскірка — Кутківці 8:4, «Динамо-Красівка» — Гаї-Шевченківські 7:0, Козлів — Байківці 4:1, В. Гаї — Домаморич 6:3, Мишківці — Товстолуг 0:1;
- друга ліга — Баворів — Підгородне 5:0, Лозова — Стегниківці 3:0, Петриків — Драганівка 1:0, Курники — Товстолуг-2 2:3.

Юрій БУЧИНСЬКИЙ,
заступник голови ТРФФ.

Футбол | Чемпіонат Тернопільського району

ВИЩА ЛІГА

№	Команда	І	В	Н	П	ТП	Р/М	О
1	Шляхтинці	19	14	2	3	0	53 - 15	44
2	Дубівці	19	13	2	4	0	59 - 31	41
3	Плотича	19	11	1	6	1	39 - 27	34
4	Івачів	19	9	4	6	0	47 - 29	31
5	Прошова	18	9	3	6	0	39 - 32	30
6	В. Бірки	19	9	2	7	1	37 - 41	29
7	Острів	19	8	1	10	0	42 - 42	25
8	В. Березовиця	18	6	4	8	0	34 - 39	22
9	В. Глибочок	19	6	1	11	1	21 - 45	19
10	Озерна	19	5	3	11	0	39 - 54	18
11	Соборне	18	5	2	12	0	28 - 54	17
12	Біла	19	3	3	13	0	17 - 50	12

19-й тур 9 вересня

Команда	Результат
В. Бірки - Прошова	2:6
В. Березовиця - Соборне	3:2
В. Глибочок - Біла	2:3
Плотича - Івачів	2:1
Шляхтинці - Озерна	4:0
Дубівці - Острів	4:1

ПЕРША ЛІГА

№	Команда	І	В	Н	П	ТП	Р/М	О
1	Товстолуг	16	14	2	0	0	58 - 14	44
2	Динамо-Красівка	16	13	0	3	0	54 - 16	39
3	Мишківці	16	11	2	3	0	48 - 20	35
4	В. Гаї	17	10	1	5	1	44 - 31	31
5	Байківці	16	9	2	5	0	47 - 25	29
6	Білоскірка	17	6	2	9	0	37 - 52	20
7	Козлів	17	5	0	11	1	29 - 60	15
8	Кутківці	17	3	3	10	0	38 - 57	12
9	Гаї-Шевченківські	17	3	1	13	0	23 - 67	10
10	Домаморич	17	2	1	13	1	27 - 61	7

17-й тур 9 вересня

Команда	Результат
Білоскірка - Кутківці	8:4
Динамо-Кр. - Гаї-Шевченківські	7:0
Козлів - Байківці	4:1
В. Гаї - Домаморич	6:3
Мишківці - Товстолуг	0:1

ДРУГА ЛІГА

№	Команда	І	В	Н	П	ТП	Р/М	О
1	Чистилів-Плотича-2	15	11	2	2	0	55 - 20	35
2	Стегниківці	14	9	1	4	0	35 - 21	28
3	Баворів	15	8	3	4	0	39 - 28	27
4	Лозова	16	6	5	5	0	42 - 34	23
5	Драганівка	14	6	3	5	0	37 - 24	21
6	Петриків	15	6	3	6	0	27 - 26	21
7	Підгородне	15	4	5	6	0	19 - 30	17
8	Товстолуг-2	15	3	0	12	0	18 - 61	9
9	Курники	15	1	4	10	0	28 - 55	7
10	Смиківці	0	0	0	0	0	0 - 0	0

17-й тур 9 вересня

Команда	Результат
Баворів - Підгородне	5:0
Лозова - Стегниківці	3:0
Чистилів-Пл-2 - вихідні	
Петриків - Драганівка	1:0
Курники - Товстолуг-2	2:3

Все буде смачно

Помідори на зиму: перевірені рецепти

Хтось любить кисліші, а хтось солодші. Одним до вподоби мариновані, іншим подобаються тільки квашені. Але байдужих до помідорів людей немає. Тож запрошуємо розпочати сезон томатного консервування за нашими рецептами.

Помідори половинками

Інгредієнти: на літрову банку: помідори, лавровий лист, гвоздика, петрушка, цибуля, 2 ч. л. цукру, 1 ст. л. оцту, 1 ч. л. солі.

Приготування. Помідори розрізати навпіл. На дно банки покласти лавровий лист, гвоздику, гілочку петрушки, кілька кружалець цибулі. Зверху викласти половинки помідорів. Залити окропом, залишити на 10-15 хв. Злити воду в каструлю, додати сіль, цукор та оцет, закип'ятити і вилити у банку. Стерилізувати 10-15 хвилин, закатати.

Помідори по-грузинськи

Інгредієнти: на літрову банку: помідори, 1/2 моркви, 1 болгарський перець, 1 цибулина, 1 зубок часнику, 1 ч. л. солі, 30 г цукру, 30 г оцту, кріп, петрушка, перець чорний (горошок).

Приготування. Моркву порізати кільцями і покласти на дно банки разом із зеленню і часником. Перець очистити від плодоніжки і насіння, розрізати на 4 частини. Покласти перець, помідори і цибулю в банки.

Закип'ятити воду і залити овочі, накрити кришкою. Залишити на 20 хвилин. Злити воду, додати сіль, цукор, перець і довести до кипіння. Додати в банку оцет і залити маринадом, відразу ж закатати.

Помідори з цибулею

Інгредієнти: 5 кг невеликих помідорів, 1 кг цибулі, 100 г солі, 3 л води, 100 г цукру, 1 перець чили, 160 мл оцту, кріп, листя хрону, смородина, чорний перець (горошок), листя смородини.

Приготування. На дно літрової банки покласти листя хрону, гілочку кропу, зубок часнику (розрізати на 2-3 частини), кілька шматочків гірко перцю, кілька горошинок чорного перцю. Заповнити банку помідорами та цибулею, залити окропом, накрити кришками.

Залишити на 5-8 хвилин. Воду злити в каструлю, додати сіль, цукор та оцет і довести до кипіння. Коли маринад закипить, залити ним помідори і закатати.

Зелені помідори з морквою

Інгредієнти: зелені помідори, часник, морква, червоний гострий перець.

Для маринаду: 1 л води, 1 ст. л. солі, 1 ч. л. цукру, 1 ст. л. оцту, 1 перець (горошок), духмяний перець, гвоздика, коріандр, лавровий лист.

Приготування. Моркву порізати кружальцями, а часник – пластинками. Помідори розрізати, але не до пом'якшення. Помідори в кожну моркву і часник вкласти в банки. В кожну банку покласти шматочок гострого перцю.

Всі складові маринаду (крім оцту) закип'ятити, оцет додати в кінці.

Залити гарячим маринадом помідори. Стерилізувати літрові банки 15 хвилин і закатати.

Помідори з горілкою

Інгредієнти: на літрову банку: 700-800 г помідорів, 1-2 шт. лаврового листа, 5-8 шт. чорного перцю, 2 зубки часнику, 1 шматочок гострого перцю.

Для маринаду: 7 скл. води, 2 ст. л. солі, 4 ст. л. цукру, 2 шт. гвоздики, 1 ст. л. оцту, 1 ст. л. горілки.

Приготування. На дно банки покласти

лавровий лист, чорний перець, гвоздику, гострий перець і часник. Викласти щільно помідори. Налити в каструлю воду, додати всі інгредієнти для маринаду. Закип'ятити. Киплячим маринадом залити помідори. Накрити кришками, стерилізувати 15 хвилин. Закатати.

Помідори з яблуками

Інгредієнти: 5 кг помідорів, 12 яблук, 4 ч. л. лимонної кислоти, 300 г цукру, 100 г солі, 5 л води.

Приготування. Яблука очистити від шкурки і насіння, розрізати на 8 частин. Простерилізувати банки.

Помідори скласти разом з порізними яблуками в 1-літрові банки. На кожну банку – 1 яблуко. Додати по 1/3 ч. л. лимонної кислоти.

Для маринаду в воду додати сіль і цукор, довести до кипіння. Гарячим розсолем залити банки, залишити на 5-10 хвилин. Злити в каструлю. Закип'ятити і знову залити помідори в банках. Закатати.

Мариновані помідори з медом і часником

Інгредієнти: На три літрові банки: ма-

ленькі тверді помідори, 1 головка часнику, 3 ст. л. солі, 6 ст. л. меду, суцвіття кропу, листки хрону, 6 листочків смородини, 6 шт. гвоздики, 9 горошин чорного перцю, 2,5 л води.

Приготування. Часник порізати пластинками. У помідорів зрізати верхівки, зробити в центрі надріз і нашпигувати часником.

У стерилізовані банки викласти хрін, кріп, листя смородини і помідори. У воду додати перець, гвоздику, сіль, мед, все закип'ятити. Залити маринадом помідори. Накрити кришкою, залишити на 5 хвилин. Злити маринад в каструлю, закип'ятити. Повторити так двічі. Банки закатати.

Квашені помідори з петрушкою та часником

Інгредієнти: 5 кг помідорів (бажано сливових), 3 л. води, 6 ст. л. солі, часник, зелена петрушка.

Приготування. Зубки часнику розрізати вздовж.

У помідорах біля плодоніжки зробити конусоподібний надріз. Вкласти в кожен отвір гілочку петрушки і шматочок часнику. Покласти помідори в банку.

У 3 л води розчинити 6 ст. л. солі. Залити цим розчином помідори. Залишити в темному місці для квашення.

Помідори в желе

Інгредієнти: на 1 банку місткістю 0,5 л: 300-350 г помідорів, 1 цибулина, 1 лавровий лист, кріп, перець чорний горошком, 2-3 зубки часнику.

Приготування. Помідори розрізати на четвірки. Часник і кріп дрібно порізати, цибулю — півкільцями.

У банки щільно укласти нарізані помідори разом зі спеціями. 25 г желатину залити 1 скл. кип'яченої води і залишити на 40-60 хв. для набування. Поставити на вогонь і розчинити, постійно помішуючи. Не кип'ятити!

До 3,5 скл. води додати 45 г солі і 40 г цукру. Закип'ятити. До заливки влити розчин желатину, довести до кипіння і залити помідори. Закатати банки.

Смачного!

Дитячий майданчик

Загадки

У садах, лісах блукає,
В жовті шати одягає,
Золотисту стелить постіль –
Жде сестрицю білу в гості.
(Осінь)

То чорна, то сива
по небі ходила;
Набив її вітер —
Сльози розпустила.
(Хмаринка)

Знайди відмінності

Ластівки прощаються з рідним краєм

Багато років під стріхою однієї хатини жили ластівки. Весною вони повертались з вирію, ластів'ят виводили, а восени відлітали в теплі краї. У хатині жили батько й мати, була в них дівчинка Оленка. Вона з неперпинням чекала теплого весняного дня, коли з'являються ластівки. Це було для Оленки справжнім святом. Улітку дівчинка любила дивитись, як ластівки годують пташенят, вкладаються спати.

А восени, коли вони відлітали, Оленці ставало сумно: мовби розлучалася з дорогими друзями.

За кілька днів до відлітання ластівки збиралися великою зграєю, сідали на телефонних дротах напроти двору й довго там сиділи. Оленці здавалося, що ластівки сумують. Вона прислухалась до їхнього тривогого щебетання й думала: «Чому це вони так довго сидять?»

І маму спитала:

– Чому?

– Вони прощаються з рідною землею. Бо дорога до теплового краю далека й важка.

Оленка підходила до зграйки ластівок, що сиділи на дротах. Їй дуже хотілося, щоб ластівки і з нею попрощалися.

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ.

ПРИЙШЛА ОСІНЬ

Прийшла осінь люба, мила дітям на потіху.
Груші всі позолотила у годину тиху.

Ще червону фарбу мала осінь-мальовничка, яблучка помалювала на обидва личка.

Як на сливи позирала, знала, що робити: усі сливи завивала в сині оксамити.

І куди лишити не ходила у годину тиху, весь садочок прикрасила дітям на потіху.

Марійка ПІДГІРЯНКА.